

ŠOLSKI CENTER VELENJE, ŠOLA ZA STORITVENE DEJAVNOSTI
TRG MLADOSTI 3, 3320 VELENJE
MLADI RAZSIKOVALCI ZA RAZVOJ ŠALEŠKE DOLINE

RAZISKOVALNA NALOGA
ŽIVLJENJE Z EVROM
Tematsko področje: EKONOMIJA

Avtorica:

Iris Majstorović Fatkić, 3. letnik

Mentorici:

Anita Rudolf Pečnik, univ. dipl. ekon.

Sonja Sušin, univ. dipl. ekon.

Velenje, 2013

Majstorović Fatkić, I. Življenje z evrom.
Raziskovalna naloga, ŠCV, Šola za storitvene dejavnosti, 2013

Raziskovalna naloga je bila opravljena na Šolskem centru Velenje, na Šoli za storitvene dejavnosti.

Mentorici: Anita Rudolf Pečnik, univ. dipl. ekon.
Sonja Sušin, univ. dipl. ekon.

Datum predstavitve:

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD	ŠCV, Šola za storitvene dejavnosti, šolsko leto 2012/2013
KG	evro/evropska unija/potrošnik/nakupi/cene/valuta/gospodarska kriza
AV	MAJSTOROVIĆ FATKIĆ, Iris
SA	RUDOLF PEČNIK, Anita/ SUŠIN, Sonja
KZ	3320 Velenje, SLO, Trg mladosti 3
ZA	ŠCV, Šola za storitvene dejavnosti Velenje
LI	2013
IN	ŽIVLJENJE Z EVROM
TD	Raziskovalna naloga
OP	VI., 43 str., 8 pregl., 26 graf., 7 sl, 1 pril., 12 vir.
IJ	SL
JI	sl/en
AI	<p>Evro je skupna enotna valuta Evropske unije. Za Slovenijo je bila uvedba evra eden največjih projektov. Slovenija je v Evropsko unijo vstopila leta 2004, tri leta kasneje je 1. januarja 2007 uvedla evro kot zakonito plačilno sredstvo. Državljeni so potrebovali precej časa, da so se privadili na novo valuto. Večina ne ve, kakšno je bilo razmerje med evrom in tolarjem, kakor tudi ne vedo, kdaj je Slovenija uvedla evro. Uvedbo evra vidijo nekateri potrošniki kot prednost, drugi kot slabost. Kot prednost navajajo lažje nakupovanje v tujini in primerjavo cen. Drugi menijo, da je z uvedbo evra padel standard in da je vse postalo trikrat dražje. Vendar iz statističnih podatkov Statističnega urada Republike Slovenije razberemo drugače. Cene osnovnih izbranih življenjskih potrebščin so se od leta 2007 do leta 2011 povišale, vendar minimalno. Nakupovalne navade potrošnikov so se z uvedbo evra nekoliko spremenile. Nanje je poleg uvedbe evra vplivala tudi gospodarska kriza, ki se je pričela leta 2008. Ugotovila sem, da tisti, ki imajo višjo stopnjo izobrazbe, nakupujejo bolj premišljeno. Nakupovanje je v današnjem življenju nujno. Potrošniki so pred uvedbo evra nakupovali več kot zdaj. Največkrat se odločijo za tedenski nakup. Pri nakupovanju jih najpogosteje vodijo nakupovalni listki in akcijske cene. Anketirani potrošniki svoje gospodinjske aparate, automobile in pohištvo v povprečju menjujejo med petim in desetim letom uporabe.</p>

KEY WORDS DOCUMENTATION

ND	ŠCV, Šola za storitvene dejavnosti, 2012/2013
CX	euro/Europeanunion/consumer/purchases/prices/currency/economiccrisis
AU	MAJSTOROVIĆ FATKIĆ, Iris
AA	RUDOLF PEČNIK, Anita/ SUŠIN, Sonja
PP	3320 Velenje, SLO, Trg mladosti 3
PB	ŠCV, Šola za storitvene dejavnosti
PY	2013
TI	LIFE WITH THE EURO
DT	REASEARCH WORK
NO	VI., 43 p., 8 tab., 26 graf., 7 fig, 1 ann., 12 ref.
LA	SL
AL	sl / en
AB	The euro is the common currency of the European Union. For Slovenia the introduction of the euro was one of the biggest projects. Slovenia joined the European Union in the year 2004 and three years later introduced the euro as its legal payment currency. According to the survey, the citizens or the consumers are not familiar with the ratio between the euro and tolar exchange rate and the year that Slovenia introduced the euro as its legal currency. The introduction of the euro brought advantages for some consumers and disadvantages for others. They say it is easier to shop abroad because they don't have to change the currency. Others say that the introduction of the euro lowered the standards. Everything became three times more expensive. Consumers and the interviewed people say that the prices of basic life necessities have risen. Shopping habits of the consumers have changed and I found out that the ones with higher education shop more carefully. In contemporary life we shop only when necessary. Consumers are lead by shopping lists and special offers advertised by the stores. Most often they change their household appliances, cars and furniture every five years of use.

KAZALO VSEBINE

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA	II
KEY WORDS DOCUMENTATION	III
1 UVOD.....	1
1.1 Namen raziskovalne naloge	2
1.2 Hipoteze raziskovalne naloge.....	2
1.3 Cilji raziskovalne naloge	2
2 PREGLED OBJAV	3
2.1 Evro v Slovarju slovenskega knjižnega jezika	3
2.2 Zgodovina evra	3
2.3 Evropska denarna unija.....	5
2.3 Evropska ekonomska in monetarna unija	6
2.3.1 Faze razvoja ekonomske in monetarne unije.....	7
2.3.2 Maastrichtski konvergenčni kriteriji.....	7
2.3.3 Evropska centralna banka	8
3.4 Postopek uvedbe evra.....	9
2.5 Evro kovanci	9
2.6 Evro bankovci	10
2.7 Potrošnik	11
2.7.1 Potrebe in dobrine	11
2.10 Gospodarska kriza	15
2.10.1 Makroekonomija	15
2.10.2 Bruto domači proizvod	16
2.10.3 Gospodarska rast.....	16
2.10.4 Inflacija	18
3 MATERIAL IN METODE DE LA.....	19
3.2 Anketa	19
4 REZULTATI	20
4.1 Analiza ankete	20
4.2 Cene.....	31
4.2.1 Povprečne cene osnovnih življenjskih potrebščin.....	31

4.2.2 Povprečne cene stroškov stanovanj in drugo	33
4.3 Cene naftnih derivatov med leti 2007 in 2013	34
4.5 Gibanje cen nepremičnin od leta 2008 do 2011	36
5 RAZPRAVA	37
7 POVZETEK	42
8 ZAHVALA.....	44
9 PRILOGE.....	45
10 VIRI IN LITERATURA.....	48

KAZALO SLIK

Slika 1: Nakupovanje	1
Slika 2: Pierre Werner.....	4
Slika 3: Evrsko območje	6
Slika 4: Evrovanci - sprednja stran	10
Slika 5: Evrobankovci	10
Slika 6: Hierarhija potreb po Malowu.....	14
Slika 7: Prikaz nihanja gospodarstva	17

KAZALO TABEL

Tabela 1: Širitve evrskega območja (Evropska denarna unija).....	5
Tabela 2: Letne stopnje rasti BDP.....	17
Tabela 3: Letna stopnja inflacije	18
Tabela 4: Povprečne cene osnovnih življenjskih potrebščin od leta 2007 do 2011	31
Tabela 5: Povprečne cene stroškov stanovanja in drugo od leta 2007 do leta 2011	33
Tabela 6: Cene naftnih derivatov	34
Tabela 7: Povprečne bruto in neto plače med leti 2000 in 2011	35
Tabela 8: Gibanje cen nepremičnin.....	36

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Starost anketiranih oseb.....	20
Graf 2: Spol anketiranih oseb.....	20
Graf 3: Izobrazba anketiranih oseb	21
Graf 4: Status anketiranih oseb	21
Graf 5: Ali veste katerega leta je Slovenija uvedla evro?	22
Graf 6: Ali je uvedba skupne enotne valute (evro) za vas prinesla prednosti?	22
Graf 7: So se od takrat vaše nakupovalne navade spremenile in koliko?	23
Graf 8: Kateri so razlogi, da ste spremenili svoje nakupovalne navade?.....	23
Graf 9: Koliko časa ste potrebovali, da ste se privadili na novo valuto?	24
Graf 10: Kaj vas je najbolj skrbelo ob uvedbi evra kot plačilnega sredstva?.....	24
Graf 11: Ali menite, da so se cene ob uvedbi evra znatno povišale?.....	25
Graf 12: Ali ste poznali razmerje med evrom in tolarjem?.....	25
Graf 13: Se še spomnite, koliko ste pred uvedbo evra odšteli za skodelico kave?	26
Graf 14: Ste pred uvedbo evra nakupovali več kot zdaj?.....	26
Graf 15: Kolikšno vsoto mesečno zapravite za nakup osnovnih življenjskih potrebščin?.....	27
Graf 16: Kolikšno mesečno vsoto zapravite za plačilo stroškov stanovanja?.....	27
Graf 17: Koliko odstotkov vaših dohodkov namenite za nakup osnovnih življenjskih potrebščin?.....	28
Graf 18: Kolikokrat na teden nakupujete osnovne potrebščine?.....	28
Graf 19: Kaj vas vodi pri nakupovanju?	29
Graf 20: Kaj vas vodi pri nakupovanju? (ženske).....	29
Graf 21: Kaj vas vodi pri nakupovanju? (moški).....	30
Graf 22: Kako pogosto menjate gospodinjske aparate, pohoštvo in osebni avtomobil?.....	30
Graf 23: Povprečne cene osnovnih življenjskih potrebščin od leta 2007 do 2011	38
Graf 24: Cene naftnih derivatov od leta 2007 do leta 2013	39
Graf 25: Povprečne bruto in neto plače med leti 2000 in 2011	40
Graf 26: Razmerje med ženskami in moškimi	41

1 UVOD

Evro je enotna valuta članic Evropske unije, ki so vključene v evroobmočje. Slovenija je evro uvedla 1. januarja 2007. Uvedba evra v Sloveniji je bil velik projekt, pri katerem sta imeli največjo vlogo Banka Slovenije in Vlada Republike Slovenije. Enotna valuta je za potrošnike prinesla nekaj prednosti. Omogoča primerjavo cen na celotnem območju evra, ni več stroškov z menjavo valut, s čimer so se tudi pocenila potovanja in nakupi čez mejo. Potrošniki imajo tudi možnost za vlaganje in varčevanje na večjem trgu. Evro je s seboj prinesel tudi slabosti, kot so na primer: dvig cen, napačno zaokroževanje, možnost pridobitve ponarejenih bankovcev in kovancev.

Zagotovo med nami ni nikogar, ki bi rekel, da nikdar ne nakupuje. V to nas sili današnji način življenja. Za nakupovanje ne obstaja enotna definicija. Vsak posameznik ima različne motive za nakup. Nekateri vidijo v nakupovanju vir sprostitve, za druge je to nujno zlo. Če povežemo pojma evro in nakupovanje, se vprašamo, kakšne spremembe je prinesla uvedba evra za potrošnike.

Slika 1: Nakupovanje

1.1 Namen raziskovalne naloge

V medijih pogostokrat zasledimo novice o vse težjem življenju, bodisi zaradi uvedbe evra bodisi zaradi gospodarske krize. Ob tem se pojavlja vprašanje: »Ali je uvedba evra spremenila naše življenje?«

Namen moje raziskovalne naloge je ugotoviti, ali je prinesla uvedba evra za potrošnike prednosti ali slabosti. Raziskala bom tudi, za koliko so se spremenile cene osnovnih življenjskih potrebščin od uvedbe evra in kako se je v tem obdobju spremenila povprečna bruto plača.

1.2 Hipoteze raziskovalne naloge

Pred raziskovanjem sem postavila naslednje hipoteze, s katerimi predvidevam, da:

- ❖ je uvedba evra prinesla za potrošnike več prednosti kot slabosti;
- ❖ je uvedba evra povzročila porast cen osnovnih življenjskih potrebščin;
- ❖ zaradi uvedbe evra in gospodarske krize potrošniki nakupujejo manj kot prej;
- ❖ tisti, ki imajo višjo stopnjo izobrazbe, nakupujejo bolj premišljeno;
- ❖ so predstavniki moškega spola bolj racionalni potrošniki.

1.3 Cilji raziskovalne naloge

Z anketiranjem potrošnikov bom raziskala, ali je uvedba skupne valute prinesla prednosti ali slabosti. S pomočjo uradnih statističnih podatkov bom ugotovila, koliko so se spremenile cene osnovnih življenjskih potrebščin od uvedbe skupne valute, za koliko se je v tem obdobju spremenila povprečna bruto plača in kako je to vplivalo na potrošnike.

2 PREGLED OBJAV

Podatke, ki sem jih uporabila za izdelavo raziskovalne naloge, sem črpala iz:

- ⇒ strokovnih knjig,
- ⇒ strokovnih revij in časopisnih člankov,
- ⇒ raznih strokovnih oddaj,
- ⇒ podatkov, objavljenih na svetovnem spletu.

2.1 Evro v Slovarju slovenskega knjižnega jezika

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika sta pojma evro in denar razložena kot:

1. **evro**
 - ❖ v Slovarju slovenskega knjižnega jezika ni razlage
2. **denar**
 - ❖ plačilno sredstvo, merilec vrednosti.

2.2 Zgodovina evra

Prva razmišljanja o uvedbi skupne valute je sprožila gospodarska kriza v 70. letih minulega stoletja. Sistem fiksnih menjalnih tečajev, vezanih na ameriški dolar, so opustili. Evropski voditelji so se dogovorili, da bodo ustvarili "monetarno kačo", v katero so povezali evropske valute. Ta sistem se je kmalu znašel pod hudim pritiskom močnega dolarja, kar je nekaterim šibkejšim evropskim gospodarstvom povzročilo hude težave.

Valuta evro ni le ekonomski projekt, je tudi eden izmed najpomembnejših političnih projektov, ki se jih je Evropa lotila. Ideja za enotno denarno valuto sega v leto 1964, ko je bil ustanovljen odbor predsednikov osrednjih bank držav članic EGS (Evropska gospodarska skupnost). Guvernerji, ki so bili člani odbora, so bili gonilna sila enotne denarne politike v Evropi. Leta 1970 je luksemburški premier Pierre Werner predložil predlog za uresničitev Gospodarske in denarne unije. Načrt naj bi izvedli v treh korakih, vendar je zaradi krize ameriškega dolarja, šoka cen nafte in nasprotujočih si stališč glede denarne politike prvi poskus ustanovitve Evropske monetarne unije propadel. Wernerjev načrt leta 1977 brez obrazložitve opustijo. Med drugim so ustanovili še Evropski denarni sistem, ki je temeljil na mehanizmu menjalniških tečajev.

Leta 1999 je Evropski svet v Madridu sprejel načrt za denarno unijo, ki ga je v svojem načrtu predložil predsednik Evropske komisije Jacques Delors. Leto kasneje se je pričela prva stopnja Evropske monetarne unije. Pretok denarja in kapitala med državami je popolnoma sproščen. V Maastrichtu podpišejo pogodbo o EU, ki ureja uresničitev EMU do najpoznejše začetka leta 1999. K temu spadajo tudi določitve pristopnih pogojev (konvergenčna merila), s katerimi se je zagotovila stabilnost enotne valute.

1. januarja 1999 postane evro nova skupna valuta za 11 držav članic EU (Avstrija, Belgija, Finska, Francija, Irska, Italija, Luksemburg, Nemčija, Nizozemska, Portugalska ter Španija). Takrat je evro služil kot neknjižni denar. Kot pripravo za popolni prehod na evro so določili štiriletno prehodno obdobje, v katerem so lahko v teh državah še uporabljali nacionalne valute kot zakonito plačilno sredstvo. V zadnjem obdobju, ki se je pričelo 1. januarja 2002 in je trajalo pol leta, so dali v obtok bankovce in kovance evra, iz obtoka pa vzeli nacionalne valute. Ob koncu tega obdobja, in sicer 1. julija 2002, je evro popolnoma nadomestil nacionalne valute. S skupno valuto so odpravljena nihanja deviznega tečaja med državami članicami, ki so uvedle evro. Prav tako so odpravljeni različni transakcijski stroški.

Po letu 1999 je bila Grčija prva država, ki je uvedla evro kot svoje zakonito plačilno sredstvo, in sicer 1. januarja 2001. Leta 2002 so dokončno umaknili iz obtoka kovance in bankovce 12 držav članic EU. 1. januarja 2007 uvede evro Slovenija, leto kasneje ga uvedeta tudi Ciper in Malta. Evro je za svojo zakonito valuto uvedla tudi Slovaška, leta 2009. Kot zadnja pa je evro uvedla Estonija, leta 2011. Med letoma 2012 in 2014 pa naj bi evro uvedli še Romunija in Bolgarija, ki sta se zadnji pridružili Evropski uniji. Potencialna kandidatka za vstop v Evropsko unijo je Hrvaška.(1)

Slika 2: Pierre Werner

2.3 Evropska denarna unija

Evropska denarna unija (evrsko območje) zajema države, katerih domača valuta je evro.

Pogoj za uvedbo evra je bil, da je država izpolnila tri konvergenčna merila iz Maastrichta:

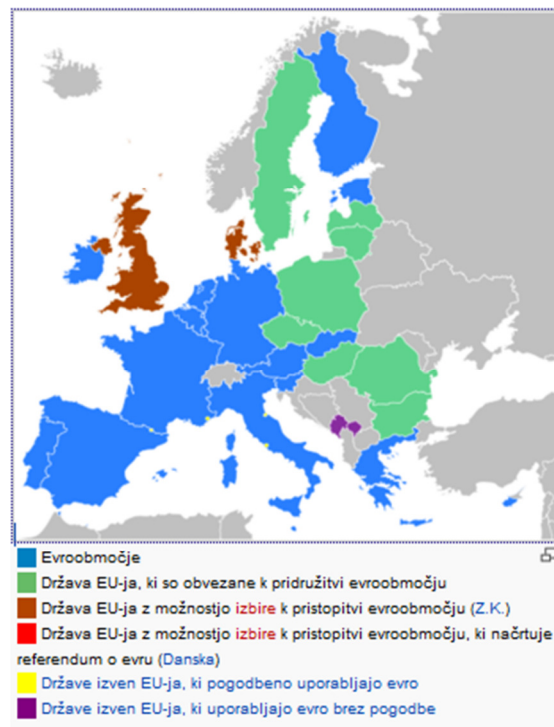
- ❖ proračunski primanjkljaj javnega sektorja največ 3 odstotke BDP;
- ❖ javni dolg pod 60 odstotkov BDP;
- ❖ nizka inflacija.

Časovnica uvajanja enotne evropske valute je prikazana v spodnji tabeli.

1999	EMU-11	Enajst držav uvede evro v obliki knjižnega denarja (razen Velike Britanije, Danske, Švedske in Grčije).
2001	EMU 12	Pridruži se Grčija.
2002	Evrška gotovina	Zgornjih 12 držav uvede evrske bankovce in kovance.
2007	EMU-13	Evro uvede Slovenija.
2008	EMU-15	Ciper in Malta.
2009	EMU-16	Slovaška.
2011	EMU-17	Estonija.

Tabela 1: Širitve evrskega območja (Evropska denarna unija)

Spodnja slika prikazuje, katere države so trenutno članice evroobmočja, katere so obvezane k pridružitvi, katere se lahko same odločijo, ali bodo prevzele evro ali ne, katere države izven EU pogodbeno uporabljajo evro in katere ga uporabljajo brez pogodbe.

Slika 3: Evrsko območje
(foto: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Evroobmo%C4%8Dje>)

Evrosistem sestavljajo evropske centralne banke in nacionalne centralne banke tistih držav članic, ki so sprejele evro. Evroobmočje sestavljajo države članice EU. (2)

2.3 Evropska ekonomska in monetarna unija

Ekonomska in monetarna unija predstavlja proces usklajevanja gospodarskih politik držav članic EU in temelji na evru ter skupni denarni politiki, katere osnovni cilj je ohranjanje stabilnosti cen. EU vodi skupno monetarno politiko, ki zahteva tesno usklajene ekonomske politike držav članic in temelji na skupnem trgu.

Odločitev za oblikovanje ekonomske in monetarne unije je sprejel Evropski svet v nizozemskem mestu Maastricht decembra 1991, pozneje je bila vključena v Pogodbo o Evropski uniji (Maastrichtska pogodba). Gospodarsko povezovanje, ki se je začelo leta 1957 ob ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti, je zaradi ekonomske in monetarne unije še večje.

Majstorović Fatkić, I. Življenje z evrom.
Raziskovalna naloga, ŠCV, Šola za storitvene dejavnosti, 2013

Gospodarsko povezovanje zelo koristi gospodarstvu EU kot celoti in gospodarstvom posameznih držav članic, saj so tako notranje bolj učinkovite in stabilne. To je podlaga, ki omogoča gospodarsko stabilnost, večjo rast in več zaposlitvenih možnosti – neposredne prednosti za prebivalce EU. (1)

2.3.1 Faze razvoja ekonomske in monetarne unije

Prva faza: potekala je od leta 1990 do konca leta 1993. V tej fazi so morale države članice EU odstraniti vse ovire za zagotavljanje zadnje svoboščine prostega pretoka kapitala in tako zagotoviti popolno liberalizacijo kapitalskih tokov. Pri tem so morale države članice sprejeti ustrezne ukrepe, s katerimi so prepovedale, da centralna banka financira sektor, ter preprečile nadaljnji privilegirani dostop javnega sektorja do finančnih institucij.

Druga faza se je začela 1. januarja 1994 in končala konec leta 1998. Ustanovljen je bil Evropski monetarni institut, katerega naloge so bile okrepiti sodelovanje med nacionalnimi centralnimi bankami, zagotavljati koordinacijo monetarnih politik držav članic ter izpeljati potrebne priprave za uvedbo nove skupne valute. Države članice so v tej fazi izvajale ukrepe za izpolnitev konvergenčnih kriterijev.

Tretja faza se je začela 1. januarja 1999, ko je zadostno število članic izpolnilo predpisane konvergenčne kriterije, tako da so dejansko lahko izvedle prehod na monetarno unijo in uvedle skupno valuto. (2)

2.3.2 Maastrichtski konvergenčni kriteriji

Maastrichtski konvergenčni kriteriji so merila pripravljenosti držav članic EU za vključitev v EMU in s tem za prevzem skupne valute, evra. Opredeljeni so v pogodbi o Evropski uniji, znani kot Maastrichtski pogodbi, od tod tudi njihovo ime. Formalno so štirje, vsebinsko pa jih je pet, saj je eden od njih merjen z dvema meriloma. Kandidatke morajo za vključitev v EMU izpolnjevati vseh pet kriterijev, da bi se lahko kvalificirale za prevzem evra.

- I. Inflacija:** Letna stopnja inflacije ne sme presegati referenčne vrednosti, ki jo določa povprečje inflacijskih stopenj treh držav članic EU z najnižjo stopnjo inflacije, povečano za 1,5 odstotne točke. Glede na to, da se višina inflacije v teh treh državah z

najnižjo stopnjo inflacije v času spreminja, se tudi referenčna vrednost konvergenčnih kriterijev glede inflacije v času spreminja.

- II. Obrestna mera:** Dolgoročna obrestna mera ne sme presegati referenčne vrednosti, ki jo določa povprečje dolgoročnih obrestnih mer treh držav članic EU z najnižjo stopnjo inflacije, povečano za 2 odstotni točki. Glede na to, da se višina dolgoročnih obrestnih mer v teh treh državah z najnižjo stopnjo inflacije v času spreminja, se tudi referenčna vrednost konvergenčnih kriterijev glede obrestnih mer v času spreminja.
- III. Stabilnost deviznega tečaja:** Valuta mora vsaj dve leti sodelovati v ERM (sedaj ERM II) in upoštevati njegove normalne meje dopustnih nihanj deviznega tečaja okrog centralnega tečaja, brez večjih pritiskov na deviznem trgu in brez devalvacije valute na lastno pobudo.
- IV. Javnofinančni deficit:** Javnofinančni deficit ne sme presegati 3 odstotkov BDP.
- V. Javnofinančni dolg:** Javnofinančni dolg ne sme presegati 60 odstotkov BDP.(1)

2.3.3 Evropska centralna banka

Evropska centralna banka je od 1. januarja 1999 odgovorna za izvajanje denarne politike evroobmočja. Njena prva naloga je varovanje stabilnosti cen oziroma boj proti inflaciji. ECB mora zagotavljati, da je srednjeročna letna rast cen življenjskih potrebščin nižja, a blizu 2 odstotkov. To počne tako, da na podlagi analize gospodarskih in monetarnih gibanj določa višino obrestne mere. Če želi omejiti inflacijo, obrestne mere zviša, če pa meni, da je nevarnost inflacije majhna, jih zniža.

ECB je odgovorna še za:

- ❖ oblikovanje in izvajanje monetarne politike evroobmočja;
- ❖ opravljanje deviznih poslov;
- ❖ hrambo in upravljanje uradnih deviznih rezerv držav članic evroobmočja;
- ❖ zagotavljanje nemotenega delovanja plačilnih sistemov.

Majstorović Fatkić, I. Življenje z evrom.
Raziskovalna naloga, ŠCV, Šola za storitvene dejavnosti, 2013

ECB je edina pristojna ustanova za izdajanje bankovcev na območju monetarne unije.

Evropski sistem centralnih bank sestavljajo ECB in nacionalne centralne banke vseh držav članic EU, ne glede na to, ali so sprejele evro ali ne. (2)

3.4 Postopek uvedbe evra

Za nove članice EU, vključno s Slovenijo, je vključitev v evropsko monetarno unijo obvezna. Nove članice so se z vstopom v EU zavezale, da bodo prevzele evro, ko bodo na to pripravljene (izpolnile maastrichtske konvergenčne kriterije).

Slovenija v pogajanjih za članstvo v EU ni zahtevala prehodnih obdobj ali izjem in je v popolnosti sprejela evropski pravni red s tega področja. Ob vstopu v EU maja 2004 se je vključila tudi v EMU. Po dobrih dveh letih, ko je izpolnila vse maastrichtske konvergenčne kriterije, je Svet EU določil dan za uvedbo evra, to je bil 1. januar 2007. Z dnem uvedbe evra je Banka Slovenije postala del evrosistema in je nanj prenesla pristojnost glede vodenja monetarne politike. Guverner Banke Slovenije pa je postal član Sveta ECB.

Evro je bil uveden kot zakonito plačilno sredstvo, ki je zamenjal tolar po nepreklicno določenem tečaju. Slovenija je postala članica EMU in kot prva nova članica EU prevzela skupno valuto evro. S tem je postala trinajsta država evroobmočja. (1)

2.5 Evro kovanci

Evro kovanci so zakonito plačilno sredstvo na celotnem evroobmočju. V obtok so prišli 1. januarja 1999. Osem je nominalna vrednost kovancev, in sicer za 1 in 2 evra ter za 1, 2, 5, 10, 20 in 50 centov.

Vsi kovanci imajo na sprednji strani označeno vrednost. Kovanci za 1, 2 in 5 centov prikazujejo lego Evrope v svetu, kovanci za 10, 20 in 50 centov prikazujejo države članice EU (tudi tiste, ki ne uporabljajo evra). Kovanca za 1 in 2 evra prikazujeta Evropo brez meja. Na vseh kovancih je upodobljenih tudi 12 zvezd. Zadnja oziroma narodna stran je lastna posamezni državi. Nekateri države imajo na vseh osmih kovancih enak motiv, na primer grb, druge države pa imajo na vsakem kovancu drugačen motiv. Vendar pa imajo vse države na drugi strani tudi 12 zvezd. V državah monarhijah je običajno upodobljen monarh, v ostalih državah pa narodni spomeniki ali državni simboli.

Majstorović Fatkić, I. Življenje z evrom.
Raziskovalna naloga, ŠCV, Šola za storitvene dejavnosti, 2013

Vsaka država članica evrosistema lahko enkrat na leto izda tudi priložnostni spominski kovanec v vrednosti 2 EUR. Slovenija je leta 2007 izdala spominski kovanec enake vrednosti ob 500-letnici rojstva Primoža Trubarja. (4)

Slika 4: Evrokovanci - sprednja stran

2.6 Evro bankovci

Evro bankovci so zakonito plačilno sredstvo na območju EU. Evro bankovci so izdelani iz 100 % bombaža, zaradi česar imajo daljšo življenjsko dobo.

Evrski bankovci so v vseh državah območja evra enaki. Izdani so v sedmih različnih vrednostih: 5 €, 10 €, 20 €, 50 €, 100 €, 200 € in 500 €. Vsak bankovec prikazuje enega od evropskih arhitekturnih slogov (klasika, romanika, gotika, renesansa, barok in rokoko, arhitektura železa in stekla, sodobna arhitektura 20. Stoletja).

Na sprednji strani so upodobljena okna in vrata, ki simbolizirajo evropski duh odprtosti in sodelovanja. 12 zvezd Evropske unije predstavlja dinamiko in harmonijo sodobne Evrope. Mostovi na hrbtni strani pa simbolizirajo komunikacijo med evropskimi narodi ter med Evropo in ostalim svetom. (3 in 4)

Slika 5: Evrobankovci

2.7 Potrošnik

V literaturi je na razpolago več različnih definicij potrošnika. Slovenski Zakon o varstvu potrošnikov v 2. alineji 1. člena podaja definicijo potrošnika, ko pravi, da je potrošnik fizična oseba, ki pridobiva ali uporablja blago in storitve za namene izven njegove poklicne ali pridobitne dejavnosti.

Nekateri znanstveniki si razlagajo definicijo potrošnika drugače. Npr., da je potrošnik tista oseba, ki ima možnosti za nakup dobrin, ki jih ponuja trg, z namenom zadovoljiti lastne ali skupne potrebe. Drugi pa menijo, da je potrošnik tisti, ki ravnokar kupuje dobrine, ali pa tisti, ki se pripravlja na nakup, ali pa tisti, na katerega vplivamo z različnimi sredstvi, da bi v bodoče opravil nakup.

Iz navedenih različnih definicij potrošnika bi lahko sklepali, da potrošnik ni le tisti, ki dejansko kupuje. Potrošnik je lahko tudi tisti, ki se samo pripravlja na nakup; tisti, ki nima virov in sposobnosti za nakup; tisti, ki o nakupu sploh še ni razmišljal, pa se bo zanj skoraj zagotovo v prihodnje odločil. Ali pa tisti, ki je zgolj uporabnik kupljenega blaga oziroma storitve.

Ljudje pogosto zamenjujemo pojma kupec in potrošnik. Zdi pa se, da je pojem potrošnik širši od pojma kupca, ker potrošnik nima nujno virov in sposobnosti za nakup izdelkov in storitev ponujenih na trgu. Končni potrošnik bi torej bil vsaka fizična oseba, ki mora zadovoljevati svoje fiziološke in druge potrebe, ne glede na svoje pravne, finančne in druge sposobnosti. Na drugi strani je kupec le tisti, ki kupuje izdelke in storitve ali je stranka v pogodbi, ne pa uporabnik kakšne storitve. (5)

2.7.1 Potrebe in dobrine

Človek ima v svojem življenju številne potrebe, ki jih zadovoljuje z dobrinami. Nekatere dobrine so proste, to pomeni, da so na razpolago vsakomur v zadostnih količinah in nimajo cene. Imenujemo jih neekonomske dobrine. Večina dobrin je omejenih, ker jih je manj kot je potreb oz. želja po njih, pravimo, da so relativno redke. To pomeni, da je razpoložljiva

količina dobrin premajhna v primerjavi s potrebami. To velja tudi za tiste dobrine, ki jih pridelamo zelo veliko npr. pšenica, riž. Čeprav ju pridelamo ogromno, je še vedno ni dovolj za celotno svetovno populacijo. Nesorazmerje med potrebami in razpoložljivimi dobrinami imenujemo temeljni ekonomski problem. Potreb ne moremo zadovoljiti v takšni meri, kot si jih želimo. Ker je dobrin manj v primerjavi s potrebami, moramo z njimi preiščeno ravnati in si prizadevati za povečevanje razpoložljivih količin. To so gospodarske ali ekonomske dobrine, ki so predmet gospodarjenja in imajo svojo ceno.

Relativno pomanjkanje dobrin sili človeka k nenehnim prizadevanjem za pridobivanje le-teh. Vendar vsaka nova dobrina in vsaka zadovoljena potreba vzpodbudi nove potrebe, znak neenakosti se nikoli ne pretvori v enačaj. Vse kaže, da smo ljudje vpreženi v nenehen boj z redkostjo dobrin, v katerem pa ni dokončne zmage. Vedno večje število proizvedenih dobrin prinaša napredek življenjske ravni, ta pa nova spoznanja in z njim nove potrebe.

Dobrine lahko klasificiramo na različne načine. Po obliki ločimo proizvode, ki imajo materialno obliko, in storitve, ki so lahko le koristno opravilo. Po namenu ločimo potrošne in proizvodne dobrine. Potrošne dobrine služijo svojemu namenu neposredno, zadovoljevanju potreb. Proizvodne dobrine zadovoljujejo potrebe le posredno, to so dobrine, ki omogočajo proizvodnjo. Med proizvodnimi dobrinami pa ločimo investicijske dobrine, ki so trajnejšega značaja (stroji, zgradbe, patenti), od intermediarnih (surovine, reprodukcijski material, energija), ki so vmesna oblika dobrine med zaporednimi fazami proizvodnih procesov.

Investicijske in potrošne dobrine so finalne, dokončane do oblike, v kateri služijo svojemu namenu. Za razliko od finalnih dobrin predstavljajo intermediarne dobrine le vmesno obliko. Človeka in njegove potrebe proučujejo različne vede. Verjetno ni treba posebej poudarjati, da so za ekonomske vede zanimive predvsem tiste potrebe, ki se zadovoljujejo z ekonomskimi dobrinami.

Vsak človek je individualno bitje s svojimi potrebami in željami. Zato je težko verodostojno ugotavljati, kaj so resnične potrebe, kaj pa le individualne želje. Skupno vsem ljudem je, da potrebujejo določene količine dobrin za ohranitev gole fizične eksistence. Zato je fizični ali tudi existenčni minimum tista raven zadovoljitve potreb, pod katerega se človek ne more

spustiti brez ogrožanja življenja. Toda tudi pri minimalnih pogojih za ohranjanje eksistence so med ljudmi, ki živijo v enakih pogojih, določene razlike. Te razlike se še povečajo, če upoštevamo različne klimatske pogoje v različnih delih sveta, v krajih npr., kjer so hladne zime, je za ohranitev eksistence potrebno nekajkrat več dobrin kot tam, kjer je podnebje prijaznejše.

V današnjem razvitem svetu se potrebe zadovoljujejo na mnogo višji ravni od eksistenčnega minimuma. Običajna raven zadovoljevanja potreb je odvisna od širših družbenih okoliščin, ki se razlikujejo med različnimi deli sveta, državami ali pokrajinami, pa tudi med socialnimi sloji. V posameznih sredinah lahko ugotavljamo povprečja, medtem ko kakšnih univerzalnih normativov ni mogoče postavljati.

Kako lahko potemtakem resnične potrebe po ekonomskih dobrinah, ki presegajo eksistenčni minimum, ločimo od izmišljenih potreb ali zgolj želja? Kriterij je lahko le subjektivna sposobnost žrtvovanja ali odrekanja za to, da bi prišlo do zadovoljitve konkretne potrebe. Za dostop do dobrine, ki zadovolji resnično potrebo, je človek sposoben odreči se nečemu, s čimer razpolaga, to je lahko del prostega časa, ki ga nadomesti, večji delovni napor, ali dobrina, s katero že razpolaga, pa mu nudi manjšo zadovoljitev od dobrine, ki jo potrebuje.

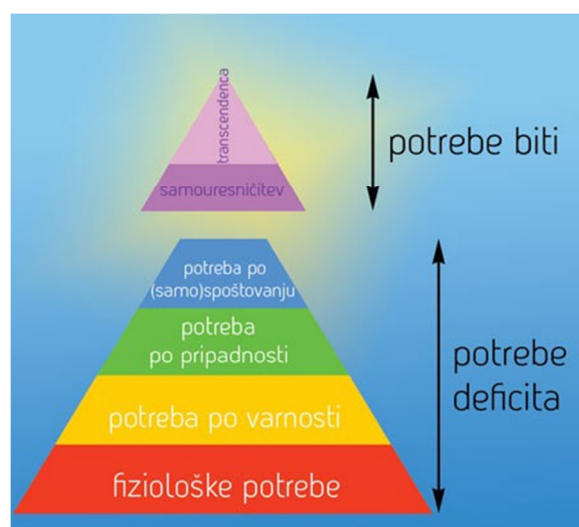
(8)

2.7.1.1 Hierarhija potreb po Maslowu

Hierarhija potreb po Maslowu je psihološka teorija, ki jo je leta 1943 predlagal Abraham Maslow v članku A Theory of Human Motivation (Teorija človeške motivacije), ki ga je objavil v Psychological Review. Potrebe si od najnižje do najvišje sledijo v naslednjem vrstnem redu:

- ❖ fiziološke potrebe,
- ❖ potreba po varnosti,
- ❖ potreba po pripadanju in ljubezni,
- ❖ potreba po ugledu, spoštovanju,
- ❖ potreba po samoaktualizaciji (samouresničevanju).

Hierarhija potreb je po Maslowu definirana glede na njihovo pomembnost. Pogosto je predstavljena kot piramida, ki je sestavljena iz petih nivojev. Prvi nivo predstavljajo fiziološke potrebe, najvišji nivo pa psihološke oz. potrebe, povezane s samoaktualizacijo ali samorastjo. Za pojavitev potreb na višjem nivoju je potrebna zadovoljitev potreb na nižjem nivoju. Šele, ko so zadovoljene fiziološke potrebe, se lahko uresničujejo psihološke. Ko posameznik napreduje po piramidi potreb, se prioriteta potreb prilagaja glede na trenutni nivo potreb. V primeru, da kasneje katera od potreb na nižjem nivoju ni zadovoljena, se tako posameznik začasno osredotoči na nezadovoljeno potrebo in le-tej določi prioriteto. Pri tem ne pade na nižji nivo potreb. (9)

Slika 6: Hierarhija potreb po Maslowu

(foto: <http://velosimed.com/podstran.php?pid=3&subpid=4&cpid=7>)

2.10 Gospodarska kriza

Kriza je beseda, ki se uporablja že od začetka nastanka civilizacije. Po Slovarju slovenskega knjižnega jezika je kriza stanje v gospodarstvu, ko se ugodne razmere za razvoj začnejo hitro slabšati. Pojem kriza se povezuje že s Karlom Marxom in njegovo analizo delovanja kapitalističnega gospodarstva: pomeni razmere, v katerih je reprodukcija kapitala ovirana. Nanaša se lahko na eno samo panogo, na več panog, na narodno gospodarstvo v celoti ali na več narodnih gospodarstev.

Kriz je veliko vrst, nekatere so bolj izrazite, množične in svetovne, druge šibkejše in lokalnega pomena. V pojmu gospodarske krize se namreč skrivajo družbene motnje, nezadovoljstvo, nezaupanje, strah in tragedije. Za te pojave je potrebno razlikovati njihove psihološke osnove, materialna dejstva, vzroke in posledice. Poglavitni psihični elementi so zaupanje in nezaupanje v obstoječi sistem, spodobnost in nespodobnost vladajoče družbe in posameznikov. Materialni elementi pa so proizvodnja in njena poraba ter ponudba in povpraševanje. V zadnjem času je ves svet zajela aktualna ekonomska oziroma gospodarska kriza.

2.10.1 Makroekonomija

Ekonomska vedo sestavljata dve osrednji veji: mikroekonomija in makroekonomija. Makroekonomija proučuje narodno gospodarstvo kot celoto: zaposlenost in brezposelnost, splošno raven cen, bruto domači proizvod, investicije. Analizira rast in upadanje gospodarske dejavnosti. To je razmeroma mlada veda; nastala je šele v tridesetih letih 20. stoletja, ko so ekonomisti skušali razumeti vzroke za tedanjo globoko krizo in poiskati pot iz nje. Takrat se je dokončno izkazalo, da nevidna roka trga ni vsemogočna in da potrebuje usmerjanje države.

Makroekonomskih pojavov ni mogoče razumeti, ne da bi vedeli, kako se vedejo posamezna podjetja in gospodinjstva. Mikroekonomija in makroekonomija sta povezani. Kljub temu se njune rešitve lahko razlikujejo – to, kar je dobro za podjetje ali posameznika, ni vedno dobro tudi za celotno gospodarstvo.

Mikroekonomija pa proučuje ravnanje posameznih ekonomskih osebkov na trgih; potrošnike, gospodinjstva, podjetja in investitorje. Zanima jo, kako rešujejo ekonomski problem in kako razporejajo relativno redke vire. Išče odgovore na ekonomska in družbena vprašanja, ki se nam zastavljajo v vsakodnevnem življenju. (6)

2.10.2 Bruto domači proizvod

Celotno proizvodnjo narodnega gospodarstva izraža bruto domači proizvod. Bruto domači proizvod je tržna vrednost vseh končnih proizvodov in storitev, ki jih je gospodarstvo ustvarilo v enem letu. Upoštevamo samo končne proizvode, to je proizvode, ki niso namenjeni nadaljnji obdelavi ali predelavi, kot so na primer reprodukcijski materiali ali polizdelki. Tako se izognemo dvojnemu štetju vmesnih proizvodov in v vsaki fazi predelave upoštevamo le dodano vrednost.

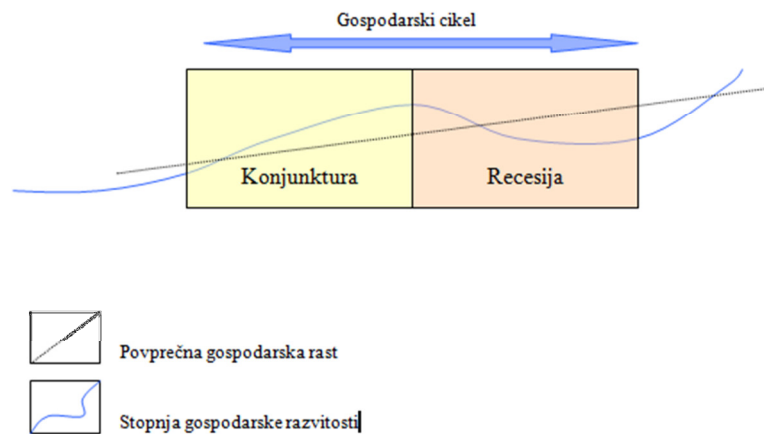
Države razpolagajo z različno količino delovne sile, naravnih bogastev in kapitala. Različna je tudi učinkovitost njihovih proizvodnih dejavnikov. Iz zneskov bruto domačega proizvoda ne moremo presoditi, koliko je država gospodarsko razvita. Zato uporabljamo povprečni bruto domači proizvod, to je bruto domači proizvod na prebivalca. Izračunamo ga tako, da ustvarjeni bruto domači proizvod delimo s številom prebivalstva. To je najsplošnejši kazalec gospodarske razvitosti. Pokaže povprečno življenjsko raven, ne pove pa, kako je ustvarjen bruto domači proizvod razdeljen med prebivalce in za katere namene ga uporabljamo. (6)

2.10.3 Gospodarska rast

Rast gospodarstva merimo s spremembami bruto domačega proizvoda. V normalnih razmerah se le-ta povečuje. V kriznih obdobjih je gospodarska rast počasnejša ali pa se bruto domači proizvod celo zmanjšuje. Upoštevamo seveda samo realno rast bruto domačega proizvoda, iz katere je izločena rast zaradi inflacije.

V razvitih državah je povprečna dolgoročna stopnja gospodarske rasti približno 3-odstotna. Vendar se bruto domači proizvod na leto povečuje zelo različno. Izmenjujejo se obdobja poleta, razvoja in optimizma ter obdobja gospodarskih težav. V konjunkturi je povpraševanje veliko, zato podjetja optimistično vlagajo v nove zmogljivosti. Število delovnih mest in

proizvodnja se povečujeta. Sčasoma so trgi zasičeni, nekatere naložbe se izkažejo za zgrešene. Začne se recesija. Podjetja zmanjšujejo proizvodnjo in odpuščajo delavce. Dohodki se manjšajo, številna podjetja propadejo, prihodnost je negotova; zato gospodinjstva in podjetja raje varčujejo kot trošijo. Manjše povpraševanje še dodatno znižuje cene in dobičke. Če je recesija zelo globoka in dolgotrajna, jo imenujemo gospodarska kriza. Depresija predstavlja dno gospodarskega cikla. Nov gospodarski cikel navadno sprožijo inovacije, ki nekaterim podjetjem omogočijo razmah dejavnosti in nove naložbe. (6)

Slika 7: Prikaz nihanja gospodarstva

Gibanje stopnje rasti BDP med leti 2007 in 2011 je prikazano v spodnji tabeli.

	2007	2008	2009	2010	2011
Stopnja rasti BDP v %	7,0	3,4	-7,8	1,2	0,6

Tabela 2: Letne stopnje rasti BDP
(http://www.stat.si/letopis/2012/26_12/26-02-12.htm)

Znaten padec gospodarske rasti smo v Sloveniji imeli v letu 2008, saj je le ta padla za 3,6 odstotkov. V letu 2009 smo imeli negativno gospodarsko rast, naše gospodarstvo ima žal še vedno zelo slabo gospodarsko rast in tudi napovedni preveč obetajoče. (12)

2.10.4 Inflacija

Inflacija izraža zvišanje cen življenjskih potrebščin. Statistični urad izračuna stopnjo inflacije na podlagi zvišanja cen posameznih proizvodov in storitev. Dobrine in storitve za katere gospodinjstva porabijo velik delež dohodkov imajo večjo težo in bolj vplivajo na stopnjo inflacije.

V potrošniški košarici so izbrane življenjske potrebščine, ki jih uporablja povprečno gospodinjstvo. V njej so tudi izrazito luksuzni proizvodi in storitve, ki jih marsikatero gospodinjstvo ne uporablja (npr. turistična potovanja v eksotične kraje). Če se cene le-teh znižujejo, je skupna stopnja inflacije manjša, vendar tega pri vsakdanjih izdatkih ne opazimo. Razprodaje oblačil in obutve lahko zakrijejo podražitve drugih izdelkov. Zato uradna stopnja inflacije lahko odstopa od naših domačih izračunov. (6)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Povprečna letna stopnja inflacije	2,83	6,43	1,24	1,71	1,69	2,53

Tabela 3: Letna stopnja inflacije

Najvišjo povprečno stopnjo inflacije smo imeli v letu 2008 in sicer 6,43 odstotno, nakar je le padla pod 2 odstotka letno. V letu 2012 je porasla na 2,53 odstotka . (11)

3 MATERIAL IN METODE DELA

V tem delu bom predstavila metode in materiale, ki sem jih uporabila pri svojem raziskovanju. Moje raziskovalno delo je bilo sestavljeno iz več delov.

Potek dela:

- ❖ najprej sem poiskala podatke v strokovnih knjigah, strokovnih revijah in na spletnih straneh;
- ❖ nato sem izvedla anketo, s katero sem želela izvedeti, ali je uvedba evra prinesla prednosti ali slabosti za potrošnike;
- ❖ ankete sem podrobno analizirala in izdelala grafe in jih komentirala;
- ❖ s pomočjo statističnih podatkov Statističnega Urada Republike Slovenije sem razbrala, koliko so se cene osnovnih življenjskih potrebščin spremenile od uvedbe evra do danes in kako se je v tem obdobju spreminjala povprečna bruto plača.

3.2 Anketa

Potrditve oziroma zavrnitve nekaterih hipotez, ki sem si jih postavila na začetku raziskovalne naloge, sem dobila s pomočjo analize ankete, ki je vsebovala 16 vprašanj. Z izjemo nekaterih vprašanj je bil pri večini vprašanj možen le en pravilni odgovor, ponekod so lahko anketiranci tudi sami navedli odgovor. Dobljene rezultate sem vnesla v tabele in grafe, ki jih bom v nadaljevanju naloge tudi predstavila in komentirala.

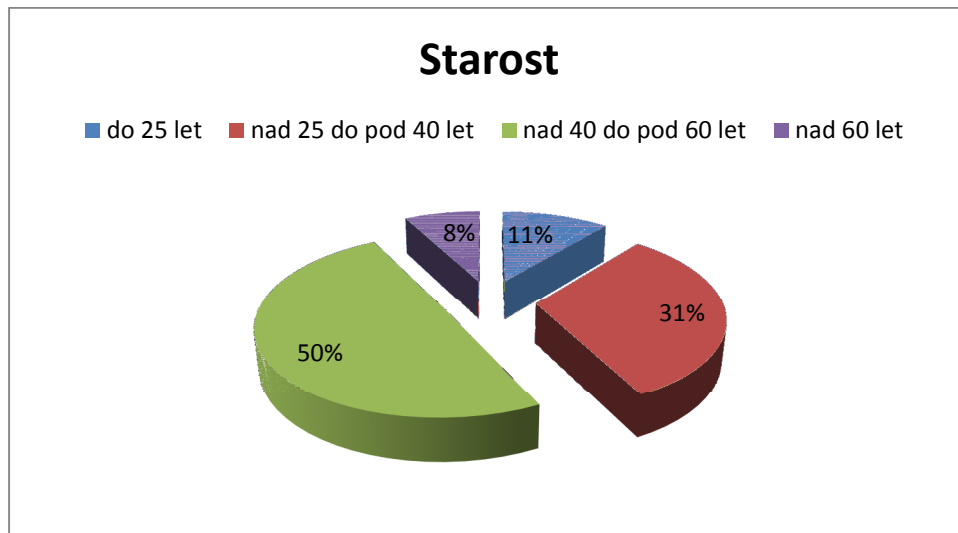
4 REZULTATI

4.1 Analiza ankete

Anketne vprašalnike je izpolnilo 185 oseb.

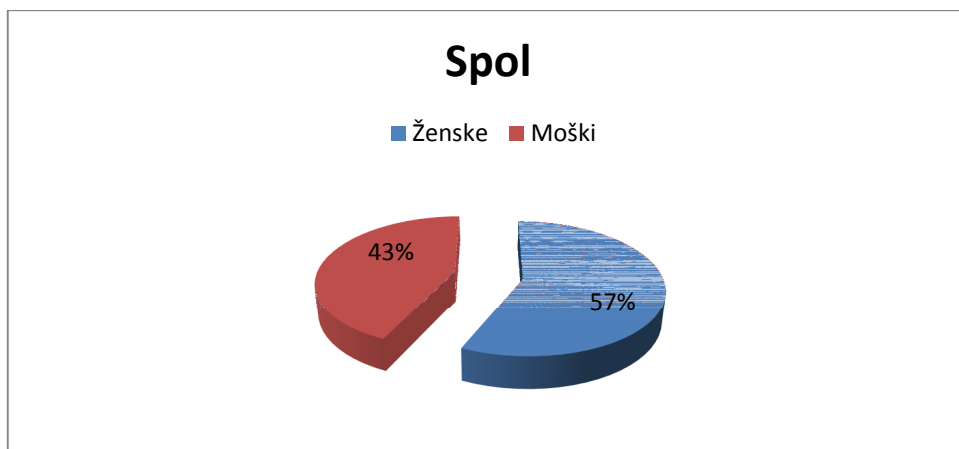
Rezultati so bili sledeči:

- I. Najprej sem želela izvedeti starost potrošnikov. Ugotovila sem, da je bila polovica anketiranih oseb starejših od 40 let in mlajših od 60 let. 31 odstotkov anketiranih oseb je bilo starih med 25 in 40 let. 8 odstotkov anketiranih oseb pa je bilo starejših od 60 let.

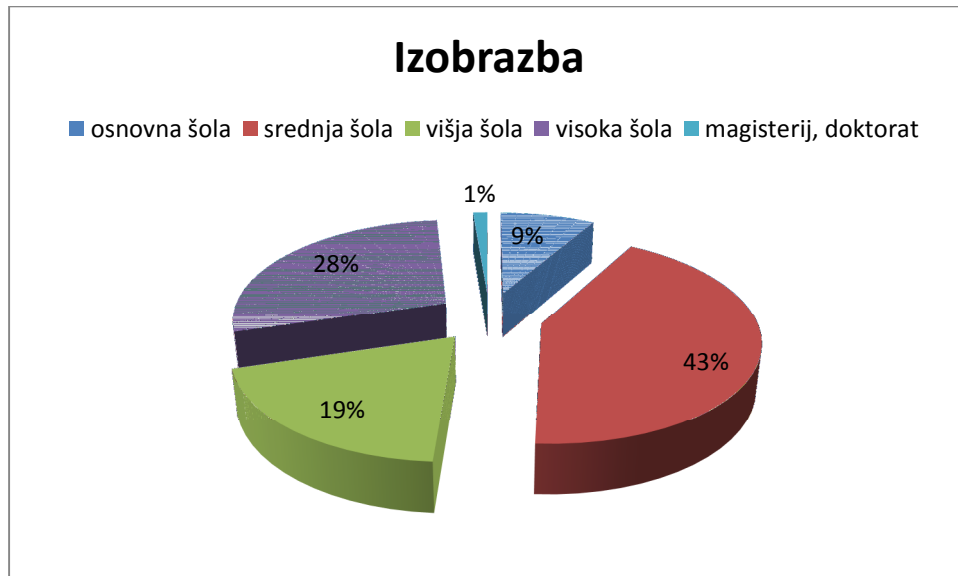
Graf 1: Starost anketiranih oseb

- II. Anketirance sem povprašala tudi po spolu. Anketo je izpolnilo 57 odstotkov žensk in pa 43 odstotkov moških.

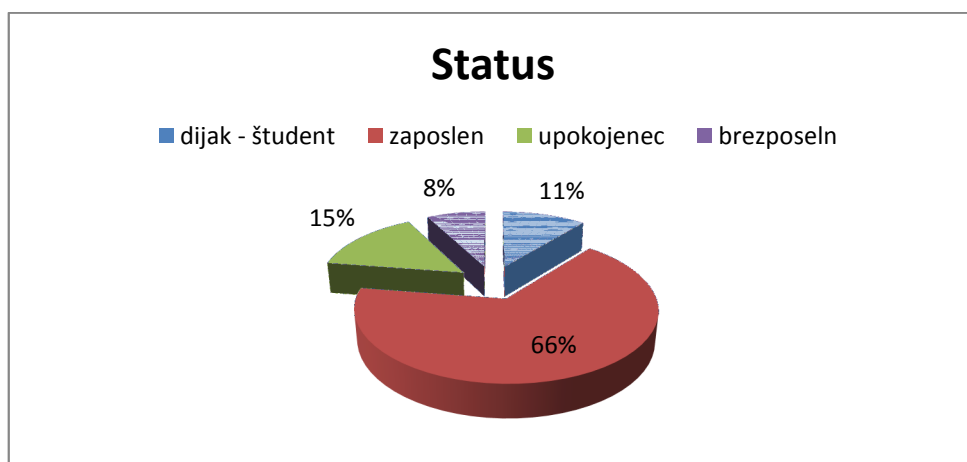
Graf 2: Spol anketiranih oseb

- III. 43 odstotkov anketiranih oseb ima zaključeno srednjo šolo, nato sledita visoka šola z 28 odstotki in višja šola z 19 odstotki. Le 1 odstotek anketirancev ima zaključen magisterij oziroma doktorat, 9 odstotkov anketirancev ima zaključeno le osnovno šolo. S tem vprašanjem sem želela potrditi hipotezo, da ljudje, ki imajo višjo izobrazbo nakupujejo bolj premišljeno. Svojo hipotezo sem tudi potrdila, saj ljudje, ki imajo končano višjo oziroma visoko šolo nakupujejo le tedaj, ko je to potrebno.

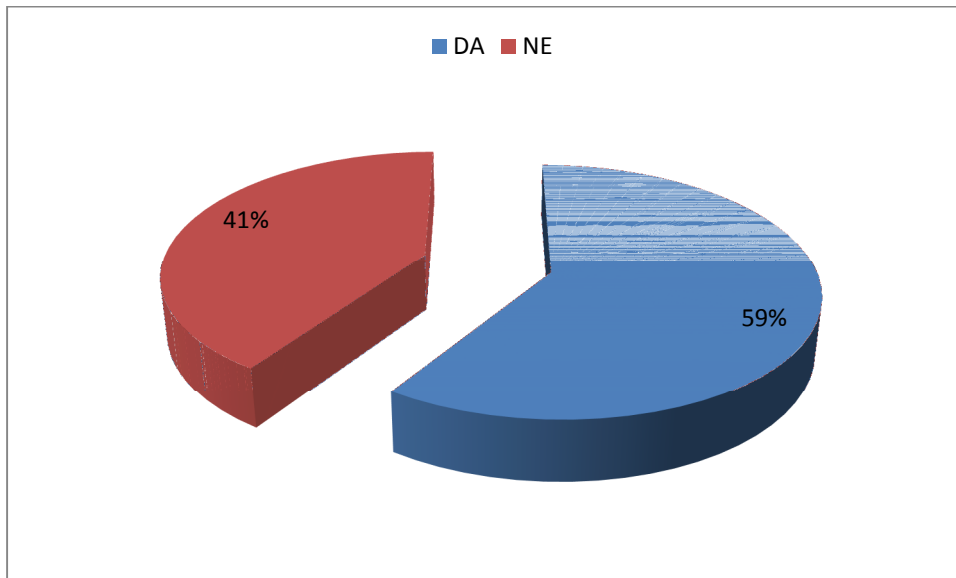
Graf 3: Izobrazba anketiranih oseb

- IV. Anketirance sem opredelila tudi glede na njihov status. Anketo je izpolnilo kar 66 odstotkov zaposlenih oseb, 15 odstotkov je bilo upokojenec, 11 odstotkov je bilo dijakov oziroma študentov. Le 8 odstotkov, kar je 12 anketirancev, je bilo brezposelnih.

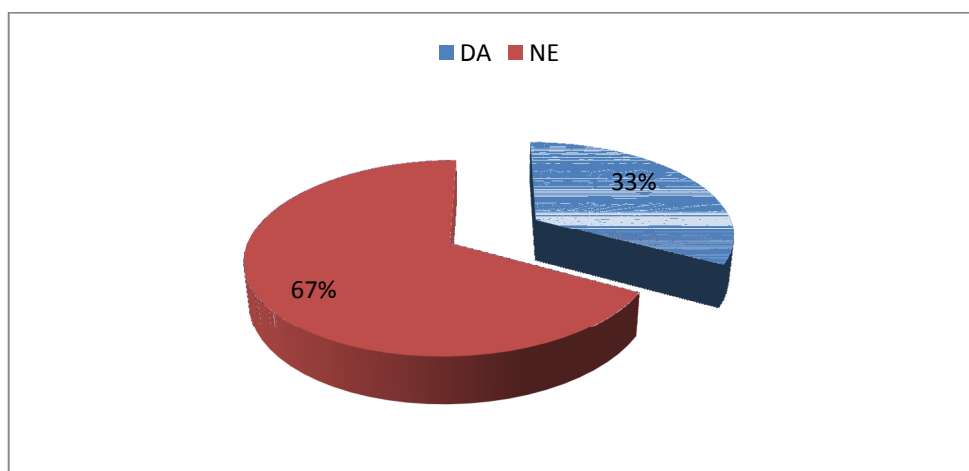
Graf 4: Status anketiranih oseb

- V. S tem vprašanjem sem želela izvedeti, če anketiranci vedo, kdaj je skupno enotno valuto uvedla Slovenija. Le 59 odstotkov anketiranih oseb je na to vprašanje odgovorilo pravilno.

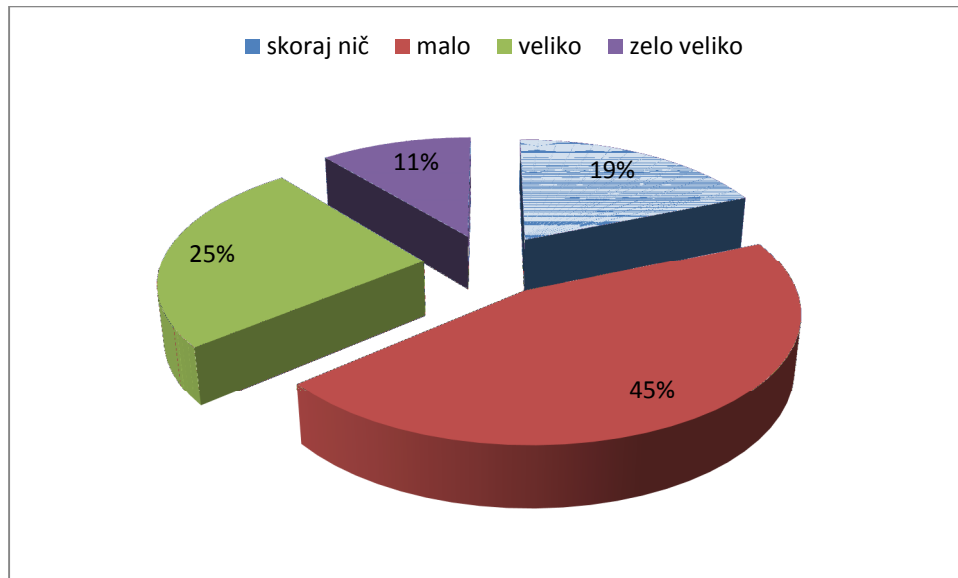
Graf 5: Ali veste katerega leta je Slovenija uvedla evro?

- VI. Na tem vprašanju temelji moja raziskovalna naloga. Želela sem izvedeti, ali je uvedba evra za potrošnike prinesla prednosti. V podvprašanju so morali svoj odgovor utemeljiti. Več kot polovica, oziroma 67 odstotkov anketirancev, je odgovorila, da uvedba zanje ni prinesla prednosti. Pravijo, da je vse trikrat dražje, da je padel standard. 33 odstotkov anketirancev vidi prednosti v uvedbi evra, predvsem zaradi lažjega plačevanja v tujini in lažje primerjave cen.

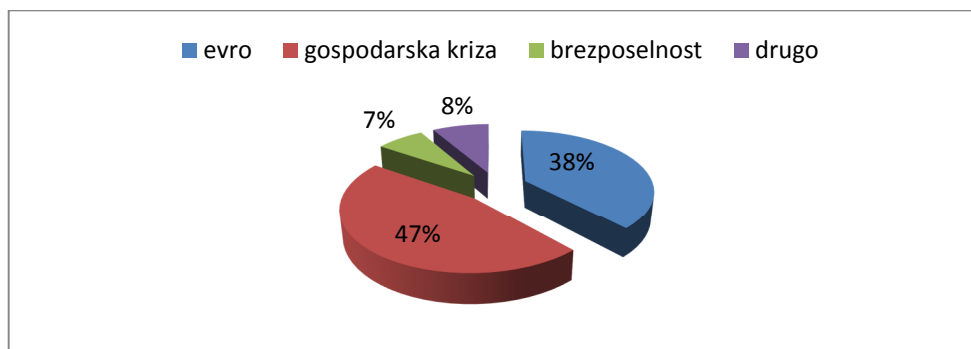
Graf 6: Ali je uvedba skupne enotne valute (evro) za vas prinesla prednosti?

- VII. Želela sem ugotoviti, kako so se od uvedbe evra spremenile nakupovalne navade potrošnikov. 45 odstotkov anketiranih oseb pravi, da so se nakupovalne navade spremenile malo, 25 odstotkov je odgovorilo, da se so se jim nakupovalne navade spremenile veliko, 11 odstotkov potrošnikov je navedlo, da so se jim nakupovalne navade spremenile zelo veliko. Zanimiv je podatek, da se kar 19 odstotkom anketirancev niso nakupovalne navade skoraj nič spremenile.

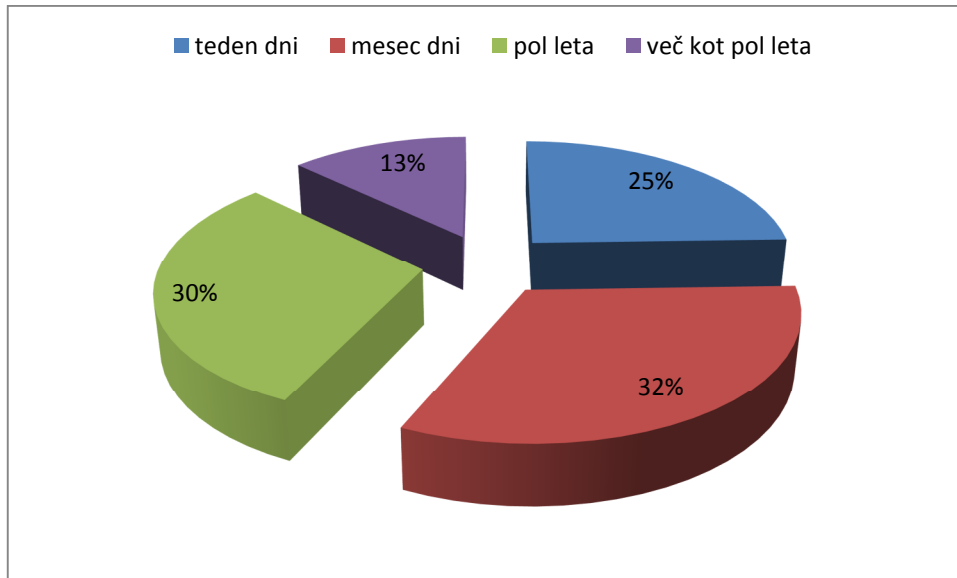
Graf 7: So se od takrat vaše nakupovalne navade spremenile in koliko?

- VIII. S tem vprašanjem sem želela izvedeti razlog, zaradi katerega so spremenili svoje nakupovalne navade. Manj kot polovica anketiranih oseb je navedla kot razlog gospodarsko krizo. 38 odstotkov jih je navedlo, da je za njih uvedba evra prinesla nakupovalne spremembe. 8 odstotkov anketirancev je navedlo svoj odgovor. (padeč standarda, višje cene,..). 7 odstotkov jih meni, da je brezposelnost vplivala na njihovo nakupovanje.

Graf 8: Kateri so razlogi, da ste spremenili svoje nakupovalne navade?

- IX. Izvedeti sem želela, koliko časa so potrebovali anketiranci, da so se privadili na novo valuto. 25 odstotkov jih je potrebovalo le teden dni, 32 odstotkov anketiranih oseb je potrebovalo mesec dni, 30 odstotkov anketirancev se je na novo valuto privajalo pol leta, 13 odstotkov pa jih je potrebovalo tudi več kot pol leta.

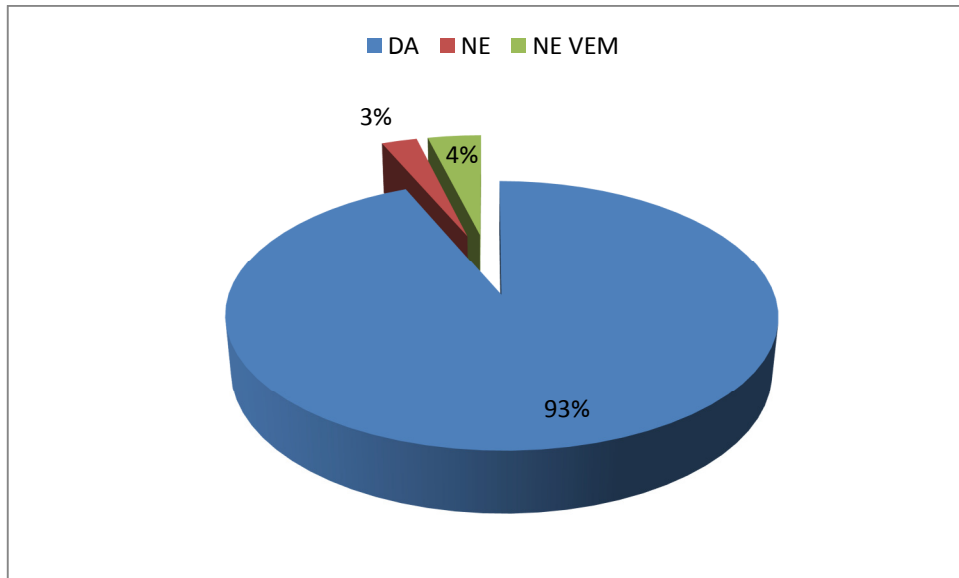
Graf 9: Koliko časa ste potrebovali, da ste se privadili na novo valuto?

- X. Ugotoviti sem želela, kaj je potrošnike najbolj skrbelo pri uvedbi evra. Kar 87 odstotkov anketirancev pravi, da jih je najbolj skrbel dvig cen. 12 odstotkov anketirancev je skrbelo nepravilno zaokroževanje, samo 1 odstotek anketiranih pa skrbi izguba nacionalne valute.

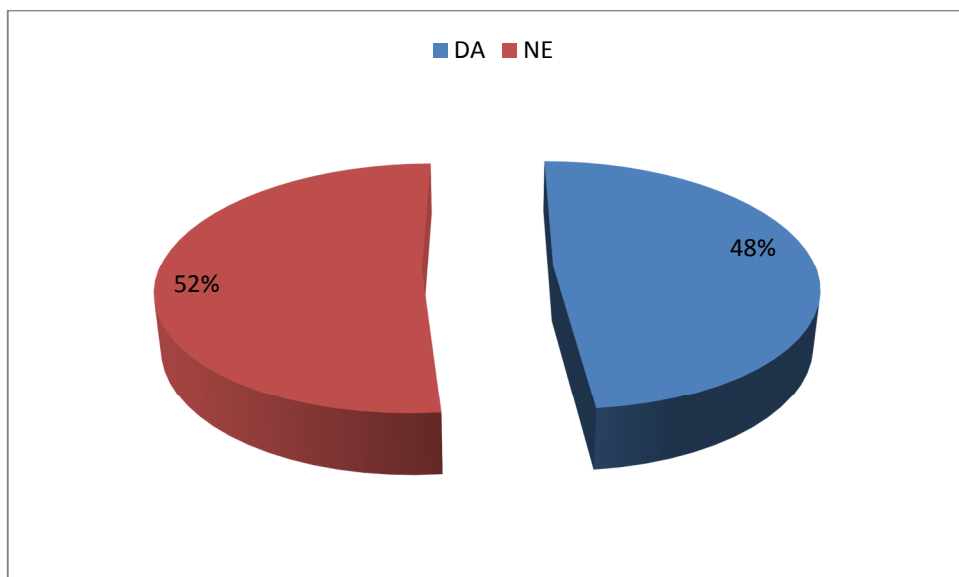
Graf 10: Kaj vas je najbolj skrbelo ob uvedbi evra kot plačilnega sredstva?

- XI. S tem vprašanjem sem želela izvedeti, ali potrošniki menijo, da so se ob uvedbi evra cene znatno povišale. 93 odstotkov anketiranih oseb je odgovorilo z da. 4 odstotki anketiranih se niso opredelili. 3 odstotki anketirancev menijo, da se cene niso povišale.

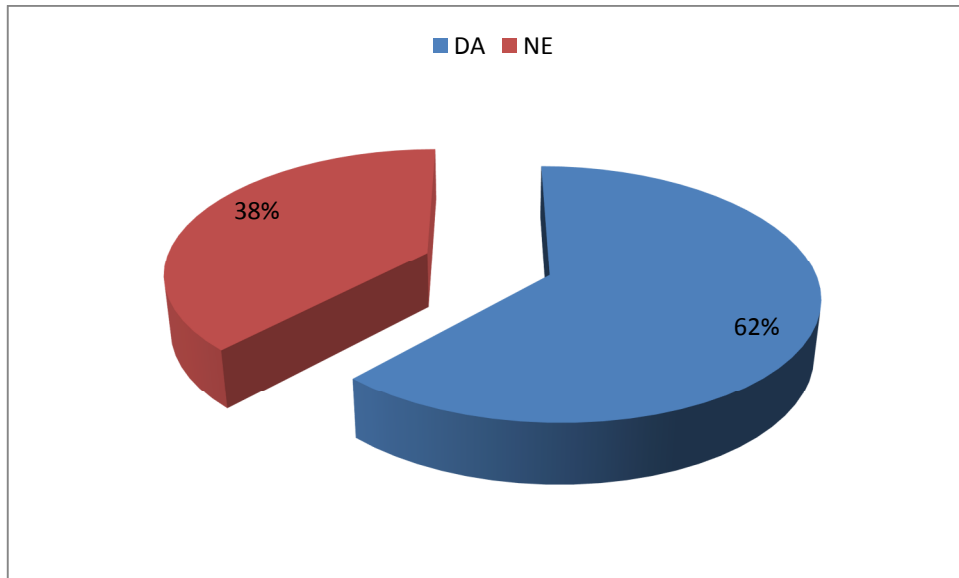
Graf 11: Ali menite, da so se cene ob uvedbi evra znatno povišale?

- XII. Želela sem ugotoviti, ali potrošniki še poznajo razmerje med evrom in tolarjem. 52 odstotkov ne pozna razmerja, 48 odstotkov pa še vedno ve, kakšno je bilo razmerje med evrom in tolarjem: 1EUR : 239,64 SIT.

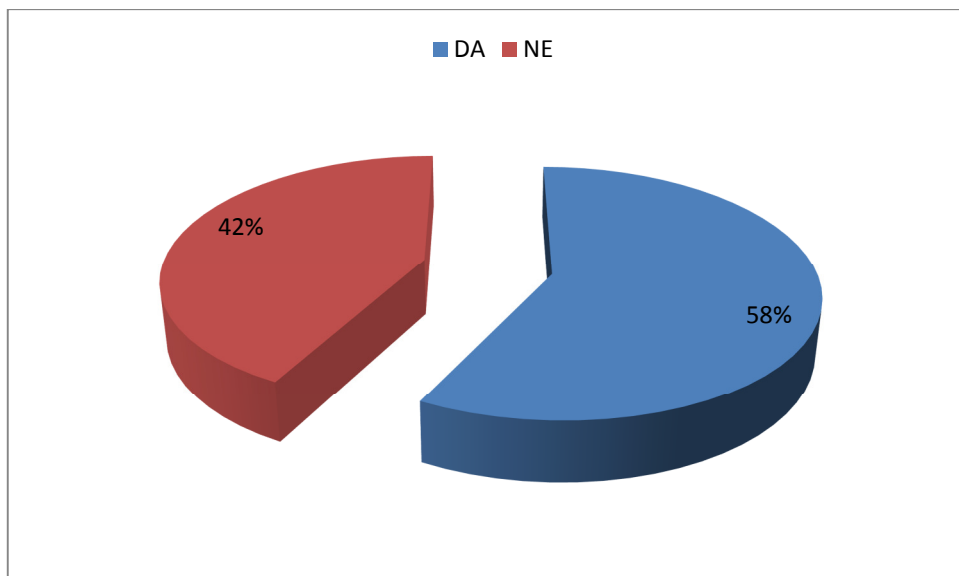
Graf 12: Ali ste poznali razmerje med evrom in tolarjem?

- XIII. Od anketiranih oseb sem želela izvedeti tudi, če se še spomnijo, koliko so pred uvedbo evra odšteli za skodelico kave. Z da je odgovorilo 62 odstotkov anketiranih oseb. 38 odstotkov anketirancev je navedlo, da ne vedo. Za skodelico kave smo pred uvedbo evra odšteli približno 100 SIT.

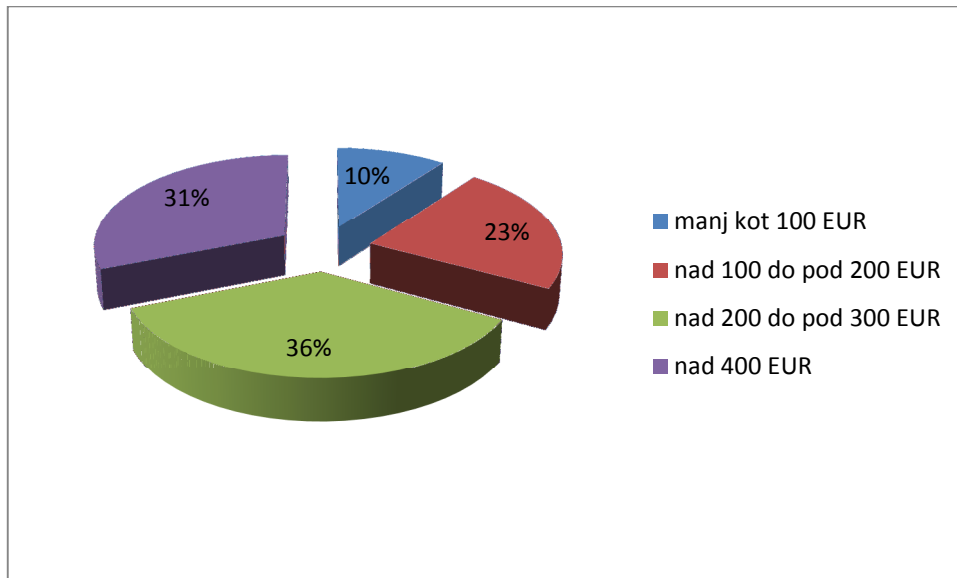
Graf 13: Se še spomnite, koliko ste pred uvedbo evra odšteli za skodelico kave?

- XIV. S tem vprašanjem sem želela ugotoviti, ali so potrošniki nakupovali pred uvedbo evra več kot zdaj. 58 odstotkov jih je pred uvedbo nakupovalo več, 42 odstotkov pa ni občutilo sprememb.

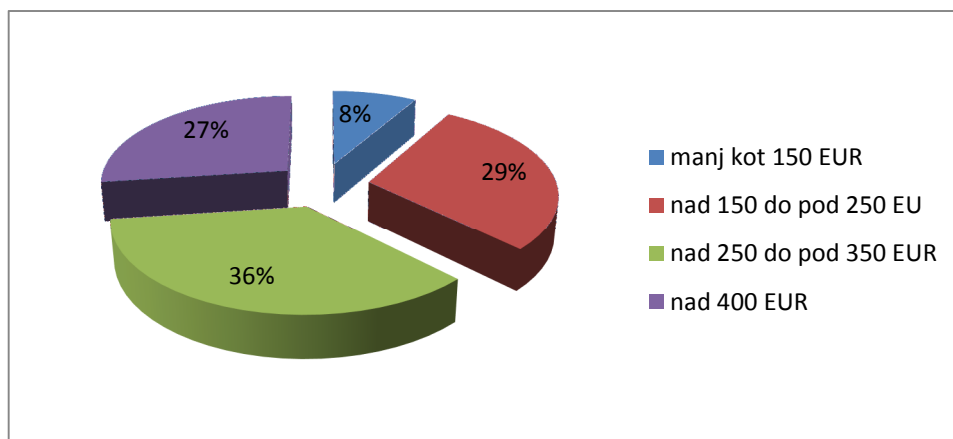
Graf 14: Ste pred uvedbo evra nakupovali več kot zdaj?

- XV. Od anketirancev sem hotela izvedeti, koliko mesečno zapravijo za nakup osnovnih življenjskih potrebščin. Največ anketiranih oseb mesečno zapravi med 200 in 300 EUR za nakup osnovnih življenjskih potrebščin. 31 odstotkov jih zapravi celo več kot 400 EUR. 23 odstotkov zapravi med 100 in 200 EUR, 10 odstotkov anketiranih oseb pa pravi, da ne zapravi več kot 100 EUR na mesec za nakup osnovnih življenjskih potrebščin.

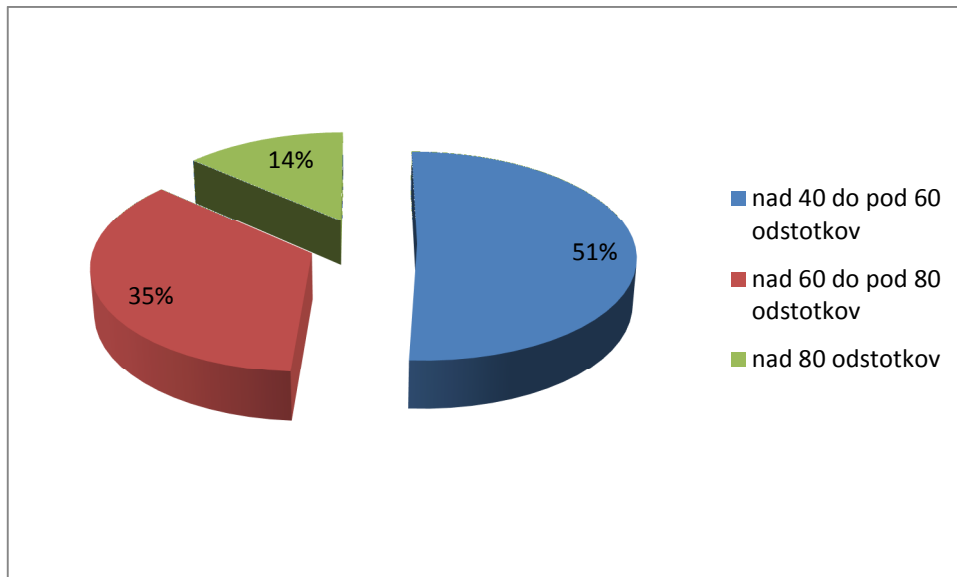
Graf 15: Kolikšno vsoto mesečno zapravite za nakup osnovnih življenjskih potrebščin?

- XVI. Zanimalo me je tudi, koliko mesečno odštejejo za plačilo stroškov stanovanja. 36 odstotkov anketiranih oseb za stroške stanovanja mesečno odšteje med 250 in 350 EUR. 29 odstotkov anketirancev odšteje med 150 in 250 EUR, kar 27 odstotkov pa mesečno porabi več kot 400 EUR.

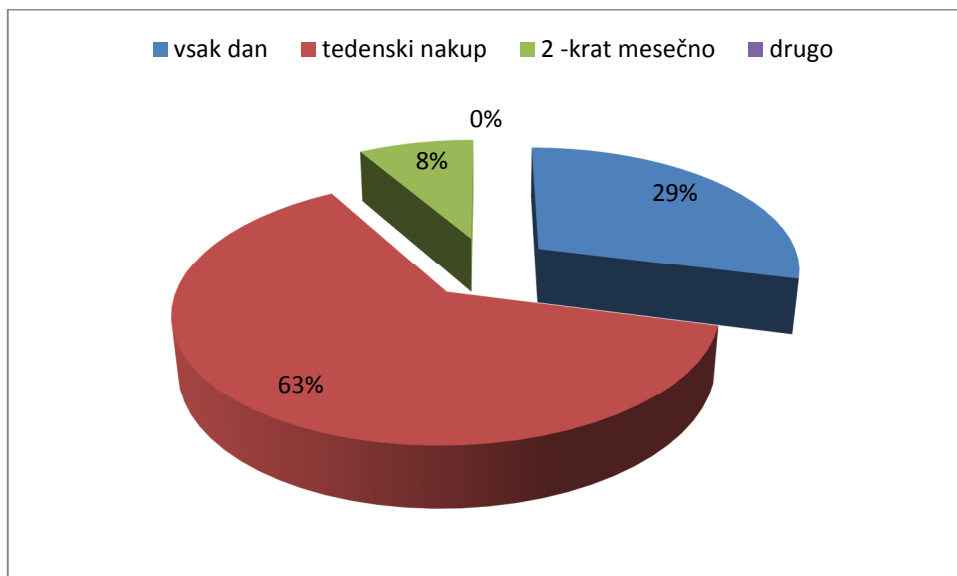
Graf 16: Kolikšno mesečno vsoto zapravite za plačilo stroškov stanovanja?

- XVII. S tem vprašanjem sem želela izvedeti, koliko odstotkov svojega prihodka namenijo za nakup osnovnih življenjskih potrebščin in plačilo stroškov stanovanja. Več kot polovica anketiranih oseb zapravi med 40 in 60 odstotkov svojega prihodka. 35 odstotkov oseb zapravi med 60 in 80 odstotkov, kar 14 odstotkov anketiranih oseb pa zapravi več kot 80 odstotkov svojega prihodka za plačilo mesečnih stroškov.

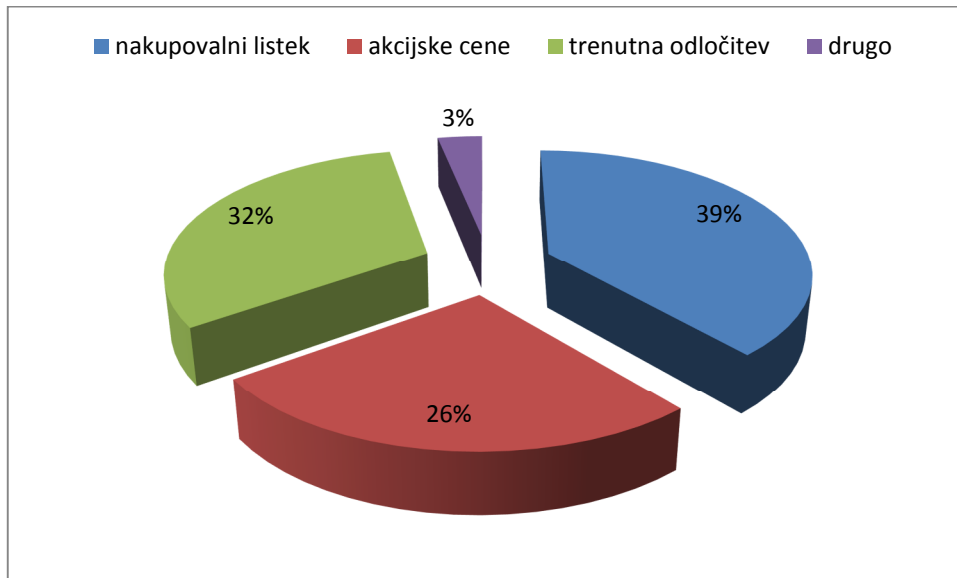
Graf 17: Koliko odstotkov vaših dohodkov namenite za nakup osnovnih življenjskih potrebščin?

- XVIII. Ugotoviti sem želela, kolikokrat na mesec potrošniki nakupujejo. 63 odstotkov se odloči za tedenski nakup, 29 odstotkov anketiranih oseb nakupuje vsak dan. 8 odstotkov anketiranih oseb pa nakupuje le dvakrat mesečno.

Graf 18: Kolikokrat na teden nakupujete osnovne potrebščine?

XIX. Zanimalo me je, kaj vodi potrošnika pri nakupovanju. 39 odstotkov anketiranih oseb pri nakupovanju vodi nakupovalni listek, 26 odstotkov pa najraje nakupuje takrat, ko so akcijske cene. 32 odstotkov anketiranih oseb se odloči za nakup v trenutku.

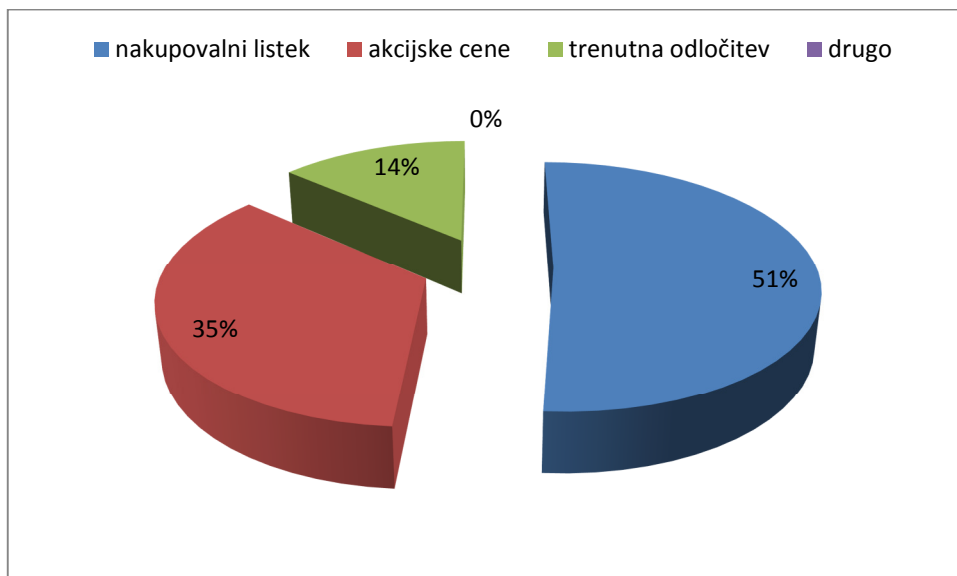

Graf 19: Kaj vas vodi pri nakupovanju?

Oprelitev po spolu:

a) Ženske

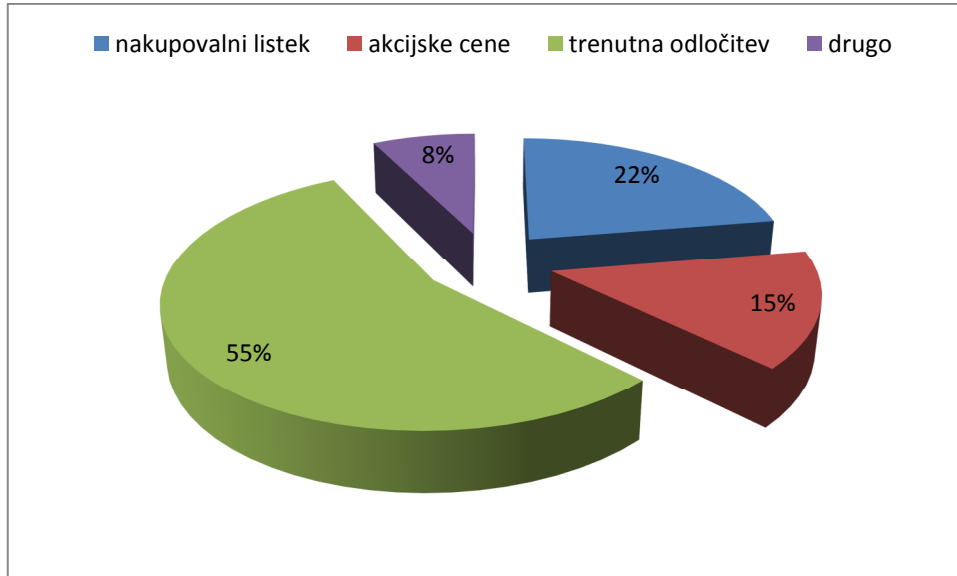
V naslednjem grafu sem na podlagi istega vprašanja opredelila samo ženske. Polovica žensk nakupuje s pomočjo nakupovalnega listka, 35 odstotkov žensk nakupuje takrat, ko so akcijske cene. 14 odstotkov anketiranih žensk pa se za nakup odloči kar v trgovini.

Graf 20: Kaj vas vodi pri nakupovanju? (ženske)

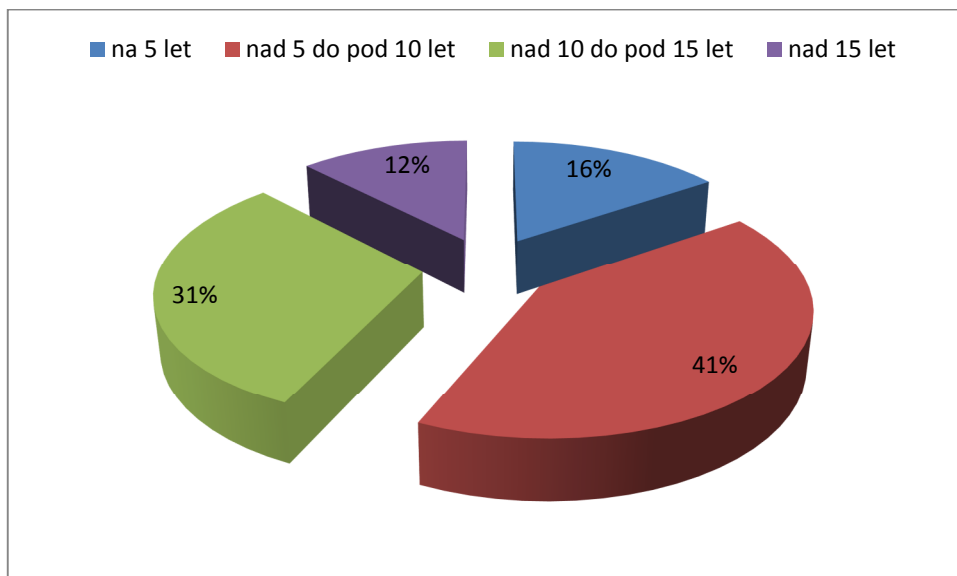
b) Moški

55 odstotkov anketiranih moških se odloči kar med nakupovanjem samim, 22 odstotkov anketiranih moških uporablja nakupovalni listek, 15 odstotkov jih nakupuje po akcijskih cenah.

Graf 21: Kaj vas vodi pri nakupovanju? (moški)

XX. Z zadnjim vprašanjem sem želela ugotoviti, kako pogosto potrošniki menjajo gospodinjske aparate, pohištvo in osebni avtomobil. Največ anketiranih oseb menja omenjene stvari nad 5 do pod 10 let, 31 odstotkov pa med 10 in 15 let. 16 odstotkov anketiranih oseb pa menja omenjene stvari na 5 let.

Graf 22: Kako pogosto menjate gospodinjske aparate, pohištvo in osebni avtomobil?

4.2 Cene

4.2.1 Povprečne cene osnovnih življenjskih potrebščin

Iz statističnih podatkov Republike Slovenije, natančneje iz Statističnega letopisa za leto 2012, sem razbrala podatke o porastu cen izbranih osnovnih življenjskih potrebščin. Podatke sem za lažjo primerjavo prikazala s tabelo. Izračunala sem spremembe cen v prvem letu po uvedbi evra, nato v obdobju, ko se je začela padati gospodarska rast in nato v celotnem opazovanem obdobju.

Izdelek	Merska enota	2007	2008	2009	2010	2011	A	B	C
Pšenična moka	kg	0,71	0,92	0,95	0,83	0,88	29,58	-4,35	23,94
Beli kruh	kg	1,93	1,92	1,87	1,76	1,78	-0,52	-7,29	-7,77
Žemlja	kos	0,35	0,37	0,38	0,4	0,42	5,71	13,51	20,00
Otroška hrana	kg	7,1	8,75	9,1	9,16	9,64	23,24	10,17	35,77
Riž	kg	1,84	2,2	2,29	2,18	2,23	19,57	1,36	21,20
Piščancje meso	kg	2,11	3,41	3,32	3,33	3,65	61,61	7,04	72,99
Hrenovke	kg	5,87	6,08	6,19	5,88	6,08	3,58	0,00	3,58
Pašteta	kg	9,16	9,68	10,02	10,46	10,62	5,68	9,71	15,94
Postrv	kg	5,99	6,08	6,12	6,41	6,98	1,50	14,80	16,53
Mleko	liter	0,76	0,95	0,93	0,85	0,87	25,00	-8,42	14,47
Jogurt	kg	2,14	2,58	2,57	2,26	2,3	20,56	-10,85	7,48
Olje	liter	1,49	2,23	2,22	2,08	2,3	49,66	3,14	54,36
Maslo	kg	5,12	7,71	7,86	7,27	7,64	50,59	-0,91	49,22
Jabolko	kg	0,99	1,38	1,12	1,01	1,19	39,39	-13,77	20,20
Krompir	kg	0,71	0,66	0,54	0,6	0,64	-7,04	-3,03	-9,86
Med	kg	6,24	6,61	7,15	7,75	8,71	5,93	31,77	39,58
Sladoled	kos	0,98	1,08	1,15	1,03	1,06	10,20	-1,85	8,16
Sladkor	kg	0,82	0,81	0,81	0,79	1	-1,22	23,46	21,95
Čokolada	kg	8,3	8,51	8,48	8,56	8,6	2,53	1,06	3,61
Čaj	zavitek	1,08	1,1	1,1	1,08	1,13	1,85	2,73	4,63
Moška srajca	kos	43,66	44,32	44,38	37,59	34,09	1,51	-23,08	- 21,92
Ženska bluza	kos	58,71	60,41	59,51	43,02	41,42	2,90	-31,44	- 29,45
Športni copati	par	71,95	75,81	80,68	81,43	77,84	5,36	2,68	8,19
Povprečje							15,53	0,71	16,21

Tabela 4: Povprečne cene osnovnih življenjskih potrebščin od leta 2007 do 2011

Legenda:

A % spremembe cen 2007-2008 B % spremembe cen 2008-2011 C % spremembe cen 2007-2011

Majstorović Fatkić, I. Življenje z evrom.
Raziskovalna naloga, ŠCV, Šola za storitvene dejavnosti, 2013

Ugotovila sem, da so se cene osnovnih izbranih življenjskih potrebščin v prvem letu po uvedbi evra (od leta 2007 do leta 2008), povečale v povprečju kar za 15,53 odstotkov. V tem obdobju v RS še nismo imeli padca gospodarske rasti. Od leta 2008 do leta 2011 so cene porastle v povprečju za 0,71 odstotka. Med letoma 2007 in 2011 so se cene v povprečju povečale za 16,21 odstotka. (12)

4.2.2 Povprečne cene stroškov stanovanj in drugo

Izdelek/storitev	Merska enota	2007	2008	2009	2010	2011	A	B	C
Neprofitna najemnina za stanovanje	m ²	2,43	2,43	2,42	2,46	2,46	0,00	1,23	1,23
Voda za gospodinjstvo	m ³	0,5698	0,5558	0,5924	0,6077	0,6036	-2,46	8,60	5,93
Električna energija, dnevna tarifa	kWh	0,10548	0,11491	0,12331	0,12587	0,13537	8,94	17,81	28,34
Sesalnik	kos	119,24	129	161,55	150,63	153,5	8,19	18,99	28,73
Pralni stroj	kos	473,5	480,78	509,53	510,01	500,08	1,54	4,01	5,61
Motorna kosilnica	kos	345,19	366,92	375,13	377,22	391,81	6,30	6,78	13,51
Papirnate brisače	2kosa	0,55	0,58	0,61	1,19	1,25	5,45	115,52	127,27
Aspirin	škatla	3,43	3,71	4,19	4,58	4,69	8,16	26,42	36,73
Mestni avtobus	vozovnica	1,12	1,01	1,04	1,07	1,15	-9,82	13,86	2,68
Osební avto Renault Clio	kos	12.506,40	11.376,40	11.192,20	10.744,80	10.427,04	-9,04	-8,34	-16,63
Znamka za pismo	kos	0,24	0,26	0,29	0,3125	0,305	8,33	17,31	27,08
Notranji telefonski pogovor	1 mi.	0,0274	0,0276	0,0122	0,0123	0,0093	0,73	-66,30	-66,06
Telefonska naročnina	Mesečni znesek	11,69	11,17	11,11	10,95	10,76	-4,45	-3,67	-7,96
Povprečje							1,68	11,71	14,34

Tabela 5: Povprečne cene stroškov stanovanja in drugo od leta 2007 do leta 2011

Legenda:

A % spremembe cen 2007-2008

B % spremembe cen 2008-2011

C % spremembe cen 2007-2011

Med letoma 2007 in 2008 so se stroški najemnine stanovanj in cene ostalih storitev in izdelkov v povprečju povišale za 1,68 odstotka. V letih med 2008 in 2011 so se povprečne cene zgoraj navedenih izdelkov oziroma storitev v povprečju povišale za 11,71 odstotkov. Od leta 2007, ko je Slovenija uvedla evro, do leta 2011 so se cene v povprečju povišale za 14,34 odstotka.

4.3 Cene naftnih derivatov med leti 2007 in 2013

Leto	Neosvinčen motorni bencin 95-oktanski	Dizelsko gorivo	Kurilno olje	Povprečje sprememb cen
2007	0,971	0,938	0,574	
2008	1,055	1,072	0,793	
2009	0,906	0,943	0,53	
2010	1,158	1,096	0,655	
2011	1,263	1,233	0,82	
2012	1,38	1,305	0,988	
2013	1,501	1,395	1,033	
% sprem. cen 2007-2008	8,65	14,29	38,15	20,36
% sprem. cen 2008-2013	42,27	30,13	30,26	34,22
% sprem. cen 2007-2013	54,58	48,72	79,97	61,09

Tabela 6: Cene naftnih derivatov

Podatki o cenah naftnih derivatov so z spletne strani Ministrstva za gospodarstvo. Navedene cene so bile veljavne na začetku vsakega leta. Med letoma 2007 in 2008 so se cene naftnih derivatov v povprečju povišale za 20,36 odstotkov. Od leta 2007 do januarja 2013 so se cene naftnih derivatov povišale za 34,22 odstotkov. Za 61,09 odstotkov so se cene naftnih derivatov dvignile med leti 2007 in 2013. Vzroki za takšna nihanja lahko najdemo v globalni politiki.

4.4 Povprečna plača med leti 2000 in 2011

Leto	Povprečne mesečne plače (EUR)	
	BRUTO	NETO
2007	1.284,79	834,5
2008	1.391,43	899,8
2009	1.438,96	930
2010	1.494,88	966,62
2011	1.524,65	987,39
2012	1.525,47	991,44
% spremembe plač 2008-2012	9,63	10,18
% spremembe plač 2007-2008	8,30	7,83
% spremembe plač 2007-2012	18,73	18,81

Tabela 7: Povprečne bruto in neto plače med leti 2000 in 2011

Povprečna neto plača se je med leti 2008 in 2012 povečala za 10,18 odstotka. Med letoma 2008 in 2007 se je povprečna neto plača povečala za 7,83 odstotka. Od leta 2007 do leta 2012 se je povprečna neto plača povečala za 18,81 odstotka.

4.5 Gibanje cen nepremičnin od leta 2008 do 2011

	2008	2009	2010	2011
Letna inflacija	2,1 %	1,8 %	1,9 %	2,0 %
Rabljena stanovanja	3,5 %	-9,7 %	-2,3 %	-3,3 %
Hiše	3,4 %	-10,9 %	-4,1 %	-3,0 %
Pisarne	2,3 %	-7,0 %	-3,4 %	-1,7 %
Lokali	1,2 %	-6,1 %	-4,2 %	-0,4 %
Zemljišča za gradnjo	2,6 %	-2,8 %	0,6 %	-4,5 %

Tabela 8: Gibanje cen nepremičnin

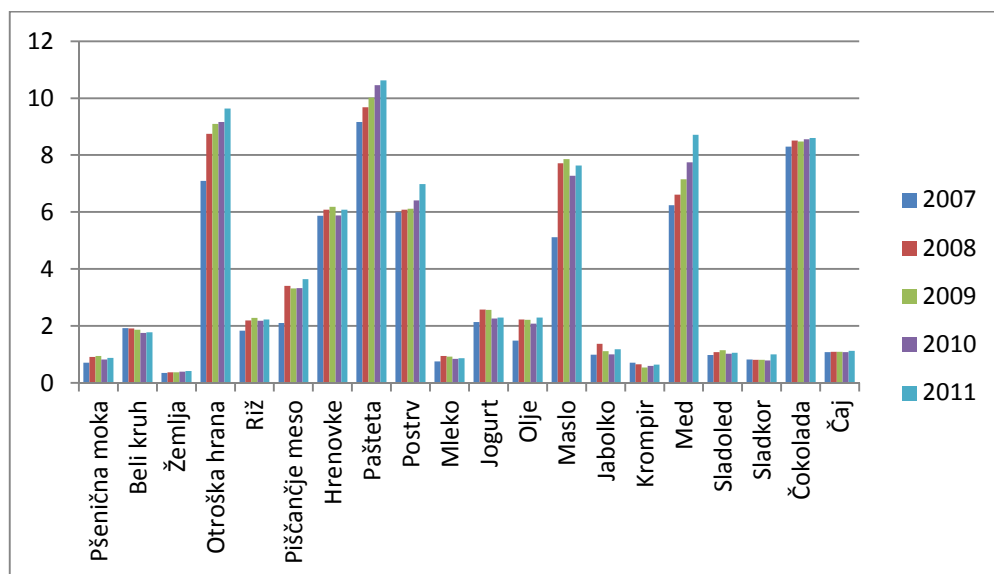
Cene nepremičnin so v zadnjih treh letih padle. Znatni padec je viden v letu 2009. Rabljenim stanovanjem so cene padle v povprečju za 9,7 odstotka, hišam pa 10,9 odstotka. Pisarnam je cena padla za 6,1 odstotka, lokalom pa 6,1 odstotka. 2,8 odstotka so se cene znižale gradbenim zemljiščem. V letu 2010 se je cena rabljenih stanovanj znižala še za 2,3 odstotka, cena hiš pa za 4,1 odstotka. Cene pisarn so v tem letu se znižale za 3,4 odstotka, lokalom 4,2 odstotka. V tem letu so se podražila samo gradbena zemljišča in sicer za 0,6 odstotka. Cene stanovanj so se v letu 2011 znižale za 3,3 odstotka, cene hiše pa za 3 odstotka. Cena pisarn se je znižala za 1,7 odstotka, lokalov pa za 0,4 odstotka. Zemljiščem za gradnjo je cena padla za 4,5 odstotka.

5 RAZPRAVA

Na osnovi rezultatov, dobljenih z analizo ankete in preučevanja statističnih podatkov, so bile ugotovitve naslednje:

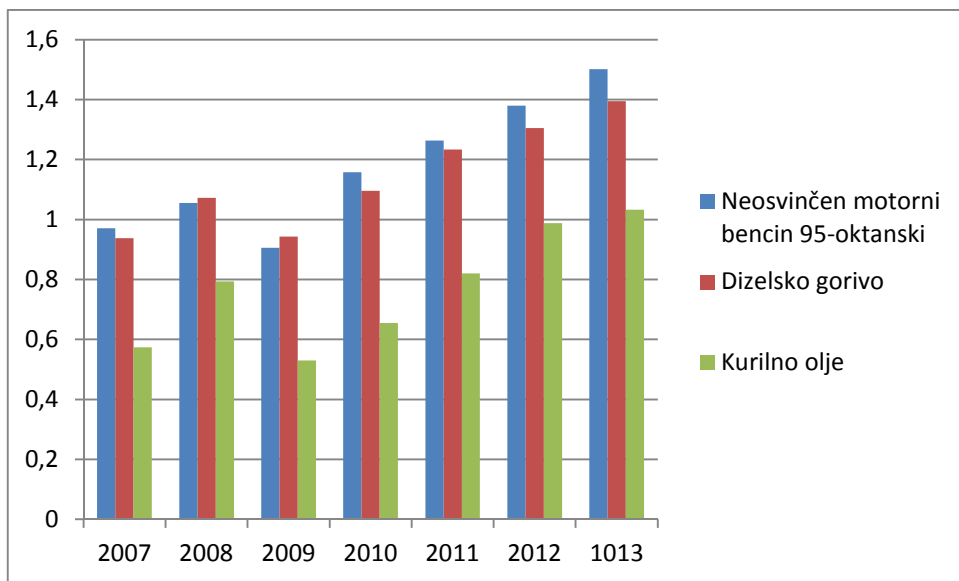
- I. Na podlagi ankete sem ugotovila, da manj kot polovica anketiranih oseb ne ve, katerega leta je Slovenija uvedla evro, kar me zelo preseneča. Večina anketirancev meni, da je uvedba evra prinesla več slabosti, saj je po njihovem mnenju vse postalo dražje. Tisti, ki menijo, da je uvedba evra prinesla prednosti, pravijo, da jih vidijo predvsem v lažjem nakupovanju v tujini in lažjem primerjanju cen. S statističnimi podatki sem ugotovila, da se cene osnovnih izbranih življenjskih potrebščin od leta 2007 do leta 2011 v povprečju povečale za 16,21 odstotka. Od leta 2008 ko smo v Sloveniji zabeležili 3,6 odstoten padec gospodarske rasti so se cene povečale samo za 0,71 odstotka, kar pomeni, da kriza ni vplivala na zvišanje cen osnovnih izbranih življenjskih potrebščin, ampak uvedba evra. Hipotezo, da je uvedba evra prinesla prednosti potrošnikom, sem ovrgla, kljub temu, da je le ta prinesla lažje nakupovanje v tujini in primerjanje cen, saj se je izkazalo, da je le ta močno povečala cene osnovnih izbranih življenjskih potrebščin. Ugotovila sem tudi, da od uvedbe evra potrošniki ne nakupujejo bistveno manj v primerjavi s prejšnjimi leti. Razlogi, da se nakupovanje kljub podražitvam cen osnovnih izbranih življenjskih potrebščin ni bistveno spremenilo je v tem, da so se poprečne bruto in neto plače v obdobju od leta 2007 do leta 2012 povečale za dobrih 18 odstotkov in v tem, da so to eksistenčne dobrine. Anketirani potrošniki menijo, da so se njihove nakupovalne navade malo spremenile. Kot razlog za spremembo nakupovalnih navad so največkrat navedli, da je za to kriva gospodarska kriza, uvedbo evra so navajali kot drugi razlog. Hipotezo, da potrošniki od uvedbe evra oziroma gospodarske krize nakupujejo manj sem potrdila. To sem ugotovila z anketo. 58 odstotkov anketiranih oseb, je pred uvedbo evra nakupovalo več kot zdaj. Menim, da kljub temu, da je vse postalo malce dražje, si brez nakupovanja današnjega življenja ne moremo predstavljati, saj brez tega ne bi preživel. Anketirani potrošniki pravijo, da se na uvedbo evra niso dolgo privajali, potrebovali so približno mesec dni, manjšina več kot pol leta. Sama sem potrebovala pol leta, malo me je mučilo zaokroževanje. Menim, da je bilo privajanje najmanjši problem, potrošnike je najbolj skrbel dvig cen.

- II. Anketirane potrošnike sem opredelila glede na izobrazbo. Želela sem ugotoviti, ali tisti potrošniki, ki imajo višjo stopnjo izobrazbe nakupujejo bolj premišljeno. Z analizo pridobljenih rezultatov sem potrdila svojo hipotezo, da potrošniki, ki imajo višjo stopnjo izobrazbe, nakupujejo bolj premišljeno.
- III. S pomočjo statističnih podatkov Republike Slovenije sem primerjala cene osnovnih izbranih življenjskih potrebščin od leta 2007 do leta 2011. Analizirala sem jih s treh vidikov. Za te kriterije sem se odločila zato, ker me je zanimalo kako so se cene osnovnih izbranih življenjskih potrebščin spremenile v prvem letu od uvedbe evra. Ugotovila sem, da so se cene med letoma 2007 in 2008 v povprečju povečale za 15,53 odstotka. Ker smo v Sloveniji v letu 2008 imeli 3,6 odstoten padec gospodarske rasti, v letu 2009 celo negativno rast, v naslednjih letih se je gospodarska rast gibala okrog 1 odstotka me je zanimalo, kako je gospodarska kriza vplivala na spremembo cen. Ugotovila sem, da so se cene v času trajanja gospodarske krize povečale le za 0,71 odstotka.
- Nato sem primerjala še spremembe cen osnovnih izbranih življenjskih potrebščin med leti 2007 in 2011 in ugotovila, da so se cene v tem obdobju v povprečju povišale za 16,21 odstotka. S tem lahko potrdim svojo hipotezo, da je uvedba evra povzročila porast cen osnovnih izbranih življenjskih potrebščin.

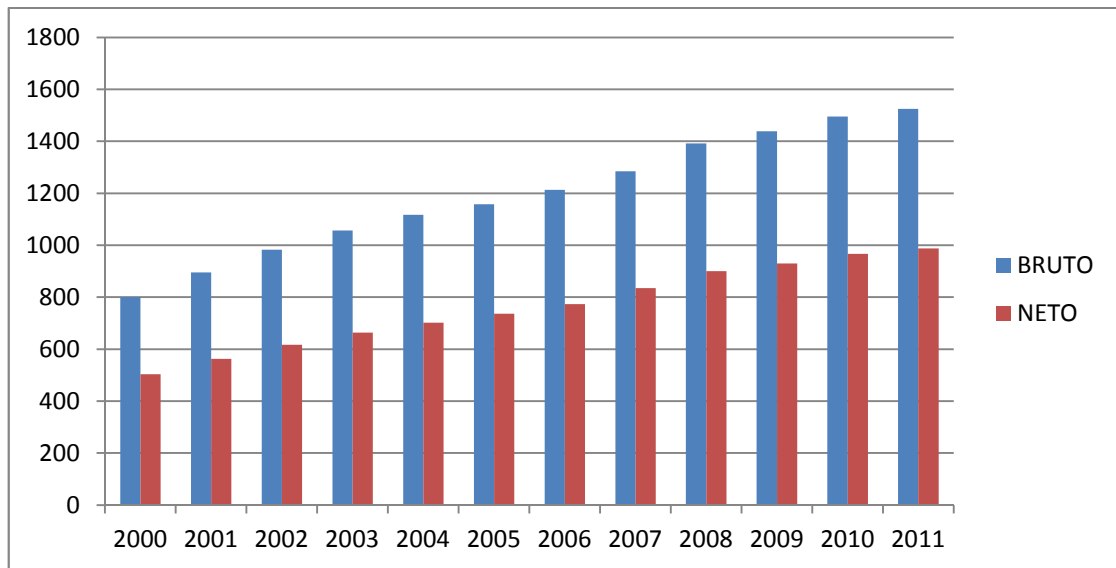
Graf 23: Povprečne cene osnovnih življenjskih potrebščin od leta 2007 do 2011

- IV. Primerjala sem cene naftnih derivatov. Cena, za liter neosvinčenega 95-oktanskega motornega bencina, je leta 2007 znašala 0,971 evra, letos pa smo na začetku leta morali za liter odšteti, kar presenetljivih 1,501 evra. Leta 2007 smo za liter dizelskega goriva odšteli 0,938 evra, letos v mesecu januarju, pa smo za liter morali plačati 1,395 evra. Za liter kurilnega olja smo v letu 2007 plačali 0,574 evra, sedaj pa moramo odšteti zanj 1,033 evra, skoraj enkrat več.

Graf 24: Cene naftnih derivatov od leta 2007 do leta 2013

- V. Primerjala sem povprečno bruto in neto plačo med leti 2000 in 2011. Podatke sem poiskala v Letopisu Statističnega urada Republike Slovenije. Povprečna bruto in neto plača sta iz leta v leto naraščali. V letu 2004, ko je Slovenija vstopila v Evropsko unijo, je povprečna neto plača znašala 701,90 EUR. Tri leta kasneje, ko je Slovenija uvedla evro, je povprečna neto plača znašala 834,50 EUR. Od leta 2007 do leta 2011 se je povprečna neto plača povišala za 18,32 odstotka. Med letoma 2007 in 2008 pa se je povprečna neto plača povišala za 7,83 odstotka. Od leta 2008 pa do leta 2011 se je povprečna neto plača povišala za 9,73 odstotka. Leta 2012 pa je povprečna neto plača znašala 991,44 EUR.

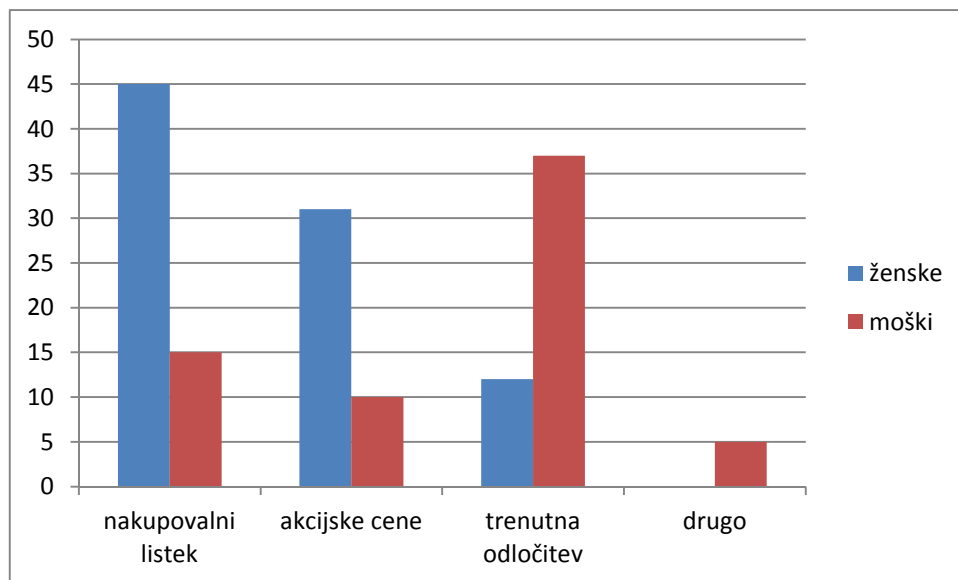

Graf 25: Povprečne bruto in neto plače med leti 2000 in 2011

- VI. Presenetljivo je tudi dejstvo, da skoraj polovica anketiranih oseb ne pozna več razmerja med tolarjem in evrom. Kako hitro smo Slovenci pozabili, koliko je bil vreden tolar!

Zanimivi podatki moje raziskave so bili, koliko potrošniki mesečno porabijo za nakup osnovnih življenjskih potrebščin: hrano, pijačo in oblačila. Ugotovila sem, da v povprečju porabijo nekje od 200 do 300 EUR mesečno. Veliko je bilo tudi tistih, ki zapravijo več kot 400 EUR mesečno. Anketirance pa sem povprašala tudi o mesečnem strošku stanovanja (elektrika, voda, najemnina ipd.). V povprečju porabijo med 250 in 350 EUR, nekateri celo več kot 400 EUR. Zanimiv je bil podatek, koliko odstotkov mesečno zapravijo skupaj za nakup osnovnih življenjskih potrebščin in stroške stanovanja. Skoraj polovica anketiranih oseb v povprečju zapravi nekje od 40 do 60 odstotkov svojega dohodka za plačilo stroškov stanovanja in nakup osnovnih življenjskih potrebščin. Zanimivo bi bilo le še vedeti, koliko znaša njihov mesečni prihodek. Vendar nisem hotela posegati v osebne podatke.

- VII. Anketiranci so mi zaupali tudi, kolikokrat mesečno se odpravijo po nakupih. Večina anketiranih oseb opravlja tedenski nakup. 29 odstotkov anketiranih se za nakup odloči vsak dan, malo manj je tistih, ki se za nakup odločijo dvakrat mesečno. V pogostost nakupovanja nas sili današnji način življenja.
- VIII. S pomočjo ankete sem potrdila tudi svojo četrto hipotezo. Anketirane osebe oziroma potrošniki, ki imajo višjo stopnjo izobrazbe, nakupujejo bolj premišljeno. Med nakupovanje uporabljajo nakupovalni listek, kupijo samo tisto, kar res potrebujejo, medtem ko se drugi odločajo za nakup zaradi akcijske cene. Veliko pa je tudi takih, ki se za nakup odločijo kar med policami v trgovini. Menim pa, da zagotovo med nami ni nikogar, ki ni nikoli kupil kaj, česar sploh ne potrebuje.
- IX. Anketirance sem pri tem vprašanju ločila tudi po spolu. Analiza tega vprašanja je pokazala, da ženske nakupujejo bolj racionalno, saj jih pri nakupovanju največkrat vodi nakupovalni listek ali pa akcijske cene. S tem vprašanjem, sem ovrgla hipotezo, da so moški bolj racionalni potrošniki.

Graf 26: Razmerje med ženskami in moškimi

- X. Potrošniki v povprečju svoje gospodinjske aparate, avtomobile in pohištvo menjajo med petim in desetim letom uporabe. Redki so tisti, ki čakajo, da mine več kot 15 let, da bi zamenjali zgoraj navedene stvari.

7 POVZETEK

Vse se je začelo 1. januarja 1999, ko je evro postal zakonito plačilno sredstvo v enajstih državah Evropske unije. Slovenija je evro uvedla 1. januarja 2007, to je bil eden največjih projektov Republike Slovenije.

Da država Evropske unije prevzame evro, mora izpolnjevati določene pogoje. Ta pravila se imenujejo Maastrichtska konvergenčna pravila. Ekonomska in monetarna unija usklajuje gospodarske politike držav članic EU in temelji na evru ter skupni denarni politiki, katere osnovni cilj je ohranjanje stabilnosti cen. Evropska centralna banka je odgovorna za izvajanje denarne politike na evroobmočju.

Moja raziskovalna naloga temelji na anketnem vprašalniku. Anketirance sem opredelila glede na spol, starost, izobrazbo in status. Poleg tega je moja anketa zajemala še 16 vprašanj. Podatke sem iskala s pomočjo različnih strokovnih knjig, učbenikov, strokovnih revij in spleta. Veliko je k moji raziskavi pripomogel Letopis Statističnega Urada Republike Slovenije.

Uvedba evra je za potrošnika prinesla več slabosti kot prednosti, tako vsaj menijo potrošniki sami. Za potrošnika obstaja več različnih definiciji, torej potrošnik ni le tisti, ki kupuje. Zagotovo pa drži to, da ima vsak potrošnik svoje potrebe, katere zadovoljuje z različnimi dobrinami.

Cene osnovnih življenjskih potrebščin se v povprečju med letoma 2007 in 2011 spremenile za 16,21 odstotka. Leta 2008 smo v Sloveniji imeli 3,6 odstoten padec rasti BDP, v letu 2009 celo negativen, kar nas je pahnilo v recesijo. Primerjala sem koliko so se cene v povprečju povečale med letoma 2007 in 2008 ter ugotovila, da so se cene osnovnih življenjskih potrebščin v povprečju povišale za 15,53 odstotka. Med letoma 2008 in 2011, so se cene osnovnim življenjskim potrebščinam zvišale samo za 0,71 odstotka. Na podlagi tega menim, da je porast cen osnovnih življenjskih potrebščin prinesla uvedba evra. Takšnega mnenja so tudi anketirani potrošniki.

Majstorović Fatkić, I. Življenje z evrom.
Raziskovalna naloga, ŠCV, Šola za storitvene dejavnosti, 2013

Povprečna bruto in neto plača je med leti 2000 in 2011 kljub uvedbi evra in gospodarski krizi naraščala. Povprečna neto plača za leto 2012 je znašala 991,44 EUR.

Anketirani potrošniki v povprečju zapravijo mesečno za nakup osnovnih življenjskih potrebščin in plačilo stroškov stanovanja od 40 do 60 odstotkov svojega mesečnega dohodka. Med drugim sem ugotovila, da so ženske bolj racionalni potrošnik.

Tisti potrošniki, ki so bolj izobraženi oziroma imajo višjo stopnjo izobrazbe, nakupujejo bolj premišljeno, kar pomeni, da se za nakup odločijo takrat, ko je to res nujno potrebno. Po navadi jih pri tem vodi nakupovalni listek in akcijske cene. Potrošniki po navadi opravljajo tedenske nakupe, nekateri se odločajo za nakup vsak dan. Le redki so tisti, ki nakupujejo dvakrat mesečno.

8 ZAHVALA

Zahvaljujem se:

- ❖ mentoricama, gospe Aniti Rudolf Pečnik in gospe Sonji Sušin, ki sta mi ves čas stali ob strani, mi omogočili nemoteno delo in me usmerjali pri izdelavi raziskovalne naloge;
- ❖ gospe Albini Lindič za lektoriranje naloge in gospe Beti Tomic za lektoriranje prevoda povzetka raziskovalne naloge;
- ❖ Šoli za storitvene dejavnosti za vso pomoč pri izdelavi raziskovalne naloge;
- ❖ vsem, ki so kakor koli pomagali pri izdelavi raziskovalne naloge in so ostali po krivici prezrti;
- ❖ mojim staršem, brez katerih bi bilo delo še težje, saj so me po svojih zmožnostih podpirali in mi pomagali ter bili zelo razumevajoči.

HVALA VAM!

Iris Majstorović Fatkić

9 PRILOGE

Šolski center Velenje
Šola za storitvene dejavnosti
Trg mladosti 3
3320 Velenje

Pozdravljeni!

Sem Iris, dijakinja Šole za storitvene dejavnosti, program ekonomski tehnik. Odločila sem se za izdelavo raziskovalne naloge z naslovom Življenje z evrom. Del moje raziskovalne naloge je tudi anketa, zato Vas prosim za sodelovanje. Anketa je anonimna, zato odgovarjajte iskreno in odgovorno. Za sodelovanje se Vam že vnaprej najlepše zahvaljujem.

ANKETA

Starost:

- do 25 let
- nad 25 do pod 40 let
- nad 40 do pod 60 let
- nad 60 let

Spol:

- ženski
- moški

Izobrazba:

- osnovna šola
- srednja šola
- višja šola
- visoka šola
- magisterij, doktorat

Status:

- dijak – študent
- zaposlen
- upokojenec
- brezposeln

1. Ali veste, katerega leta je Slovenija uvedla evro? Če veste, to tudi zapišite!

2. Ali je uvedba skupne enotne valute (evro) za vas prinesla prednosti?

- DA

- NE

Zakaj NE? / Zakaj JA?

3. So se od takrat vaše nakupovalne navade spremenile in koliko?

- skoraj nič
- malo
- veliko
- zelo veliko

4. Kateri so razlogi, da ste spremenili svoje nakupovalne navade?

- evro
- gospodarska kriza
- brezposelnosti
- Drugo: _____

5. Koliko časa ste potrebovali, da ste se privadili na novo valuto?

- teden dni
- mesec dni
- pol leta
- več kot pol leta

6. Kaj vas je najbolj skrbelo ob uvedbi evra kot plačilnega sredstva v Sloveniji?

- dvig cen
- nepravilno zaokroževanje pri preračunavanju
- izguba nacionalne valute

7. Ali menite, da so se cene ob uvedbi evra znatno povišale?

- DA
- NE
- NE VEM

8. Ali ste poznali razmerje med evrom in tolarjem? Zapišite, kolikšno je!

9. Se še spomnite, koliko ste pred uvedbo evra odšteli za skodelico kave? Če ste odgovorili z DA, zapišite ceno!

- DA _____
- NE

10. Ste pred uvedbo evra nakupovali več kot zdaj?

- DA
- NE

11. Kakšno vsoto mesečno zapravite za nakup osnovnih življenjskih potrebščin (hrana, pijača, oblačila ipd.)?

- manj kot 100 EUR
- nad 100 EUR do pod 200 EUR
- nad 200 EUR do pod 300 EUR
- nad 400 EUR

12. Koliko mesečno porabite za plačilo stroškov stanovanja (elektrika, komunala, najemnine ...)?

- manj kot 150 EUR
- nad 150 EUR do pod 250 EUR
- nad 250 EUR do pod 350 EUR
- nad 400 EUR

13. Koliko odstotkov vaših dohodkov namenite za nakup osnovnih življenjskih potrebščin in plačilo stroškov stanovanja?

- nad 40 do pod 60 odstotkov
- nad 60 do pod 80 odstotkov
- nad 80 odstotkov

14. Koliko krat na teden nakupujete osnovne potrebščine (hrana, pijača, oblačila ipd.)?

- vsak dan
- tedenski nakupi
- dvakrat mesečno
- drugo: _____

15. Kaj vas vodi pri nakupovanju?

- nakupovalni listek
- akcijske cene
- trenutna odločitev
- drugo: _____

16. Kako pogosto menjate gospodinjske aparate, pohištvo in osebni avtomobil?

- na 5 let
- nad 5 do pod 10 let
- nad 10 do pod 15 let

Majstorović Fatkić, I. Življenje z evrom.
Raziskovalna naloga, ŠCV, Šola za storitvene dejavnosti, 2013

- nad 15 let

10 VIRI IN LITERATURA

1. Kajnič, S., Lajh D., L. 2009, Evropska unija od A do Ž, Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana.
2. Kranjc G., dr. Prebilič V., dr. Rebernik D., dr. Zupančič J., mag. Razpotnik J., Najrater D., Nečimer V., 2010, EU v šoli, priročnik za učitelje o Evropski uniji, Rokus Klett, Ljubljana
3. Wikipedia: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Evrokovanci>
4. Evro za vse nas: <http://www.evro.si/o-evru/slovenski-kovanci>
5. Avšič Bogovič N., Magistersko delo: Varstvo potrošnikov, nekoč danes jutri, <http://www.cek.ef.uni-lj.si/magister/avsic566.pdf>
6. Fortič H., 2005, Temelji ekonomije, učbenik, DZS, Ljubljana.
7. Petek V., Diplomsko delo: Vpliv gospodarske krize na oblike varčevanja in zadolževanja fizičnih oseb. <http://www.academia.si/modules/aktualno/uploads/files/petek.vidka.pdf>
8. Kračun D., 2000, Osnove ekonomske teorije I, Univerza v Mariboru – Ekonomsko poslovna fakulteta, Maribor.
9. http://sl.wikipedia.org/wiki/Hierarhija_potreb_po_Maslowu
10. Zakon o varstvu potrošnikov
11. Statistični letopis Republike Slovenije 2012
12. www.gurs.si : Letno poročilo o slovenskem nepremičninskem trgu za leto 2012